

วารสารภูมินิเวศพัฒนาอย่างยั่งยืน

Academic Journal of Sustainable Habitat Development

ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

Vol.1 No.2 Jul. - Dec. 2020

ISSN : XXXX-XXXX (Online)

วารสารภูมินิเวศพัฒนาอย่างยั่งยืน

Academic Journal of Sustainable Habitat Development

ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2563) Vol.1 No.2 (July-December 2020)

ISSN : XXXX-XXXX (Online)

วัตถุประสงค์

วารสารภูมินิเวศพัฒนาอย่างยั่งยืน “Academic Journal of Sustainable Habitat Development (AJ-SHaDa)” มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่บทความวิจัยด้านการพัฒนาเชิงพื้นที่ ที่สอดคล้องกับศาสตร์พระราชา หรือนโยบายการพัฒนาของภาครัฐครอบคลุมสาขาต่าง ๆ ได้แก่ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, การบริหารจัดการ, การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, การพัฒนาท้องถิ่น, ภูมิสังคมและนิเวศวิทยา, รัฐศาสตร์, รัฐประศาสนศาสตร์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเผยแพร่บทความบทความวิจัยและความวิชาการให้แก่คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป เปิดรับบทความภาษาไทยและอังกฤษ

กำหนดการเผยแพร่

วารสารเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน) คือ ฉบับที่ 1 ระหว่างมกราคม – มิถุนายน และฉบับที่ 2 ระหว่างเดือนกรกฎาคม – ธันวาคม

คณะกรรมการที่ปรึกษา

นายสิทธิชัย อึ้งภากรณ์

ดร.โกมล แพรกทอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ผาเจริญ

นายกสมาคมภูมินิเวศพัฒนาอย่างยั่งยืน

อุปนายกสมาคมภูมินิเวศพัฒนาอย่างยั่งยืน

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

บรรณาธิการ

นายคณิต ธนูธรรมเจริญ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ (Editorial assistant)

นายคณาภรณ์ ธนธรรมเจริญ

กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

1. ศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ตั้งจธธรรม	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ทองดี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรมณ์ สีดาคำ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ สุขวงศ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรชัย อุทาพันธ์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ พรหมดี	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ เจริญตระกูลปิติ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิดา สุวรรณประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุตินันต์ สะสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรภพ วงศ์รอด	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ นพแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณิน หุตานวัตร	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า
คุณทหารลาดกระบังอาจารย์
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฎิภาณ สุทธิกุลบุตร	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิกร มหาวัน	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
15. อาจารย์ ดร.ทิพย์สุดา ตั้งตระกูล	มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ฝ่ายจัดการวารสาร

นางศิรินทิพย์ ผาเจริญ

สำนักงาน

สมาคมภูมินิเวศพัฒนาอย่างยั่งยืน 277 หมู่ที่ 7 ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัด
เชียงใหม่ 50200

จัดพิมพ์โดย

ร้านธนพร เลขที่ 152/1 หมู่ที่ 3 ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ 50220

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review)

ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2563)

1. รองศาสตราจารย์ ดร. อภิรมย์ สีดาคำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล ปัญญาวิรัตน์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วินิจ ฝาเจริญ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

5. อาจารย์ ดร.กรวิทย์ เกาะกลาง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

6. อาจารย์ ดร.วัฒนา นนทชิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

7. อาจารย์ วิราษ ภูมาศรี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทบรรณาธิการ

วารสารภูมิวิเทศพัฒนาอย่างยั่งยืน ฉบับนี้เป็นปีที่ 1 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2563 เป็นฉบับที่สองของการจัดพิมพ์ ขอขอบคุณเจ้าของบทความทุกท่าน ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้พิจารณาบทความและปรับปรุงบทความให้มีคุณภาพ บรรณาธิการและคณะทีมงานจะรักษามาตรฐานการเผยแพร่ และเพิ่มประสิทธิภาพการเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และวิถีชุมชนตามภูมิสังคมที่หลากหลาย เพื่อเป็นการเสนอทางออกในการแก้ปัญหาสังคมให้กว้างขวางและเกิดยั่งยืนในอนาคตต่อไป

ฉบับนี้ มีบทความวิจัยและบทความวิชาการที่ได้รับการคัดเลือกให้ตีพิมพ์ทั้งสิ้น 5 บทความ ประกอบด้วย บทความวิจัย จำนวน 3 เรื่อง คือ 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาวิดา รังสี และคณะ 2) ความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยวินิจ ฝาเจริญ และ 3) ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยวรยุทธ สถาปนสุขกุล บทความทางวิชาการ จำนวน 2 บทความ คือ 1) การพัฒนาศักยภาพท้องถิ่นในการแปรรูปผลิตภัณฑ์และเพิ่มมูลค่ากล้วยสองน้ำ ตำบลบางโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยนนทนันท์ ทองมาก และคณะ และ 2) การพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชนอย่างเข้มแข็ง กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำผึ้ง ตำบลบางไทร อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยวิภาพร ศรีชวาน และคณะ

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่าน กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้อนุเคราะห์กลั่นกรองและปรับปรุงบทความให้มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ และขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่สนับสนุนการจัดทำวารสารฉบับนี้ให้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี

(นายคณิต ชาญธรรมเจริญ)

บรรณาธิการวารสาร

ทัศนะคติและความคิดเห็นในบทความของวารสารนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน
ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	ข
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	ค
บทบรรณาธิการ	ค

บทความวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ : ภาวิดา รังสี, เชษฐ ใจเพชร, วินิจ ผาเจริญ	1
ความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ : วินิจ ผาเจริญ	13
ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ : วรยุทธ์ สถาปนศุภกุล	25

บทความวิชาการ

การพัฒนาศักยภาพท้องถิ่นในการแปรรูปผลิตภัณฑ์และเพิ่มมูลค่ากล้วยสอแห้ง ตำบลบางโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี : นนทนันท์ ทองมาก, ชุศักดิ์ รุขะจี, ญาณภัทร หนูดุก, ชลลดา แซ่ด่าน, พัฒฐ์ฉิมย์ นาคแดง	36
การพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชนอย่างเข้มแข็ง กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำผึ้ง ตำบลบางไทร อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี : วิภาพร ศรีชวาน, ธัญญารัตน์ นิยมกาญจนา, อัญชลิตา เพียรจัด, ธนิสรา ไชยสาส์, กัญญาวิร์ ขุนเนียม	47

**การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล
เชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่**
**Public participation in the preparation of local development plans of
Choeng Doi Subdistrict Municipality, Doi Saket District, Chiang Mai
Province**

ภาวิดา รังสี, เชษฐ ใจเพชร¹, วินิจ ผาเจริญ²

Pawida Rungsee, Chast Jaiphet, Winit Pharcharuen

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามและการสังเกตการณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ประมวลผลเป็นค่าสถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชิงดอย ที่มีความแตกต่างกันในเรื่องอายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัวต่อเดือน โดยภาพรวม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน; การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น; ระบอบประชาธิปไตย

¹ หลักสูตรการเมืองและการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร มหาวิทยาลัยแม่โจ้; Lecturer, Politics and Local Governance Program, Maejo University at Chumporn

² วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้; School of Administrative Studies, Maejo University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: mju44207433@yahoo.co.th

Abstract

The purpose of this research was to study the level and compare the people's participation in the preparation of the local development plan of Choeng Doi Subdistrict Municipality. Doi Saket District Chiang Mai Province From a sample population of 400 people, which is a quantitative research. using questionnaires and observations as data collection tools and analyzed by using the SPSS package. The statistical values were processed as percentage, mean, standard deviation, The results showed that: Level of people's participation in the preparation of local development plans of Choeng Doi Subdistrict Municipality Doi Saket District Chiang Mai Province Overall, it is at a high level. Comparison of the level of people's participation in the local development plan of Choeng Doi Subdistrict Municipality with differences in age The highest educational qualification, occupation and average family income per month as a whole were found to differ significantly at .05 level.

Keywords: public participation; the preparation of local development plans; democracy

บทนำ

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ได้กำหนดบทบาทภารกิจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็น หน่วยปฏิบัติรองรับภารกิจตามนโยบายการกระจายอำนาจจากส่วนกลาง ทั้งการกระจายงาน ของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ลงมาสู่ท้องถิ่น การกระจายงบประมาณให้ท้องถิ่นบริหารจัดการ เพื่อแก้ไขพัฒนาท้องถิ่นด้วยตนเอง รวมทั้งการตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง ภายใต้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548 ให้แนวทางจัดทำแผนพัฒนาของท้องถิ่น กำหนดองค์กรจัดทำแผนพัฒนา ขั้นตอนดำเนินการ จัดทำแผนพัฒนาการแก้ไขเพิ่มเติมหรือการเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาจากระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นและจัดทำแผนพัฒนาของตนเอง เพื่อเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนา และเพื่อมุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการในอนาคต โดยสามารถ

จัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นกรอบและแนวทางในการบริหารงานของท้องถิ่นให้มีความคล่องตัว สอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น สามารถตอบสนองปัญหาและความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสอดคล้องกับนโยบายของคณะผู้บริหาร ยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอ ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด นโยบายรัฐบาล และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อีกทั้งเป็นกระบวนการกำหนดทิศทางในอนาคตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดสภาพการณ์ที่ต้องการบรรลุและแนวทางในการบรรลุ บนพื้นฐานของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นระบบ ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น ปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นด้วย

การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีปัญหาอยู่หลายประการ ซึ่งสาเหตุและปัญหาดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานของท้องถิ่นโดยตรง ทำให้การบริหารงานไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งประเด็นของปัญหาสันนิษฐานว่า เกิดจากประเด็นหลายสาเหตุหลักคือการขาดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาท้องถิ่นดังกล่าวคือ ท้องถิ่นไม่สามารถบอกได้ว่า เป้าหมายของการพัฒนา หรือสภาพที่พึงปรารถนาของท้องถิ่นในอนาคตคืออะไร ส่วนใหญ่ท้องถิ่นทำได้แต่เพียงนำโครงการมารวมกันเพื่อเป็นแนวทางในการใช้จ่ายงบประมาณในแต่ละปีโดยไม่ได้นับว่าความสำเร็จของการพัฒนาคืออะไร ทั้งนี้ท้องถิ่นไม่ได้กำหนดทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน การจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล อบจ. ส่วนใหญ่ยังเน้นการพัฒนาเฉพาะด้าน เช่น ด้านโครงสร้างพื้นฐานในด้านอื่นๆ นั้นยังมีสัดส่วนของการพัฒนาที่น้อยโดยเฉพาะด้านสังคม และการจัดทำแผนพัฒนาของท้องถิ่น ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน เนื่องจากการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ผ่านมาจะระดมความคิดกับในวงแคบ เฉพาะฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางส่วน หรือผู้นำไปท้องถิ่นนั้นๆ ไม่ได้แสวงหาความต้องการของประชาชน หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2550)

ดังนั้น เทศบาลตำบลเชิงดอย ซึ่งถือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่จะต้องมีการกำหนดนโยบาย แผนงาน/โครงการ เพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ.2542 และจะต้องใช้แผนพัฒนาเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด และบรรลุตามจุดมุ่งหมายของรัฐบาลที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล ที่เรียกกันว่า “แผนพัฒนาสามปี” ได้มีการดำเนินงานเป็นประจำทุกปี โดยจะดำเนินการในทุกหมู่บ้านครอบคลุมทั้ง 7 หมู่บ้าน โดยขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จะมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมาย ยุทธศาสตร์และ

แนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งการกำหนดโครงการ/กิจกรรม ตัวชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาในระยะยาวอย่างต่อเนื่อง การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นนั้น จะมีความสอดคล้อง เชื่อมโยงกับ วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์และแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นในระดับต่างๆ และที่สำคัญองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดำเนินงานเพื่อตอบสนองต่อปัญหาที่ประชาชนประสบอยู่ได้และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นนั้น ถือเป็นหัวใจสำคัญของการทำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ประชาชนรู้และเข้าใจดีกว่าว่าตนเองต้องการอะไร เพราะเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการนำแผนมาปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนทุกขั้นตอน ทั้งนี้เมื่อนำแผนมาปฏิบัติจะได้ประสิทธิผลสำเร็จยิ่งขึ้นเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและหมู่บ้านอย่างยั่งยืน แต่ที่ผ่านมาประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบล ยังเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นค่อนข้างน้อย จะมีเฉพาะผู้นำหมู่บ้าน ประชาคม แกนนำภาคประชาสังคม และประชาชนบางกลุ่มในหมู่บ้านเท่านั้นที่ให้ความสำคัญและเข้าร่วมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จึงทำให้ข้อมูลที่ทางเทศบาลตำบลได้รับ และนำมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นไม่ครอบคลุม และไม่ไ้ประเด็นปัญหา ความต้องการที่แท้จริงของประชาชนส่วนใหญ่ในเทศบาลตำบล

จะเห็นว่า การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นแผนพัฒนามุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต และเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใหม่ไปสู่สภาพการณ์อันพึงประสงค์ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง โดยสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานของการรวบรวมและวิเคราะห์ปัญหาข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นระบบ ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น ปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นด้วย ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจึงถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อยย่อมส่งผลให้แผนพัฒนาที่กำหนดขึ้นอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง และอาจส่งผลให้แผนพัฒนาที่กำหนดขึ้นอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงและอาจส่งผลให้ฝ่ายการเมืองหรือฝ่ายบริหารท้องถิ่นสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นไปตามความต้องการของตนเองมากกว่าความต้องการของประชาชนได้โดยง่าย

จากความสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษาอยากทราบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อสามารถนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ และแสวงหาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหา ตลอดจนเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ จากการแจกแบบสอบถามโดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเชิงดอย จำนวนทั้งสิ้น 7,745 คน (เทศบาลตำบลเชิงดอย. 2562) กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเชิงดอย จำนวน 399 คนแต่ทั้งนี้เพื่อความสะดวก และป้องกันการคลาดเคลื่อน ผู้วิจัยขอใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 400 คนที่ได้จากการแทนค่าในสูตรของ Taro Yamane ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close -Ended) และเลือกตอบ (Check -List) เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาอาศัยในพื้นที่

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close -Ended) และเลือกตอบ (Check -List) เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ มี 4 ด้าน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open -Ended) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะหรือแสดงความคิดเห็นอื่นๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 1 ผู้ศึกษาขอหนังสืออนุญาตแจกแบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับสการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ขั้นที่ 2 จัดเก็บข้อมูลโดยออกทำการแจกแบบแบบสอบถามแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ตามจำนวนตัวอย่างที่กำหนดไว้แล้วทำการเรียกเก็บทันทีเมื่อเสร็จสิ้นการทำแบบสอบถาม

ขั้นที่ 3 ทำการรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้กลับมาให้ได้ตามตัวอย่างที่ต้องการ และนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์และสรุปข้อมูลออกมาเป็นประเด็นตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการศึกษานี้ ได้อาศัยวิธีการวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มากที่สุด 194 คน คิดเป็นร้อยละ 57.1 และมีอายุระหว่าง 31-45 ปี มากที่สุดจำนวน 183 คนคิดเป็นร้อยละ 53.8 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาจำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 43.8

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชิงดอย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($X = 3.49$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชิงดอยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการร่วมรับประโยชน์ ด้านการร่วมคิด ด้านการร่วมวางแผน ด้านการร่วมปฏิบัติ ด้านการร่วมติดตามประเมินผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบ
1. ประชาชนที่มีเพศต่างกันจะมีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	ไม่เป็นตามสมมติฐาน
2. ประชาชนที่มีอายุต่างกันจะมีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	เป็นตามสมมติฐาน
3. ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสต่างกันจะมีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	ไม่เป็นตามสมมติฐาน
4. ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันจะมีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	เป็นตามสมมติฐาน
5. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	เป็นตามสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบ
6. ระยะเวลาอาศัยในพื้นที่ระดับการศึกษาต่างกันจะมีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	เป็นตามสมมติฐาน
จากผลการทดสอบสมมติฐาน เราสามารถสรุปข้อค้นพบ ดังนี้	
1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชิงดอยไม่แตกต่างกันตามเพศ	
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชิงดอยแตกต่างกันตามอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05	
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชิงดอยไม่แตกต่างกันตามสถานภาพการสมรส	
4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชิงดอยแตกต่างกันตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05	
5. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชิงดอยแตกต่างกันตามระดับการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05	
6. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชิงดอยแตกต่างกันตามอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05	

อภิปรายผลการวิจัย

ประเด็นสำคัญที่ได้ค้นพบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนออภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของวีระชัย คำล้าน (2550) ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลบัวงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่าประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบัว อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและสอดคล้องกับงานวิจัยของชาวนิตย์ ชุ่มชื่น (2550) ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปของ

เทศบาลตำบลคองหงส์ อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลคองหงส์โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงเคี่ยน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิกุล สัจจามรรค (2548) ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลนครลำปางอำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลนครลำปางโดยไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของนักรบ จันทรสิงห์ (2550) ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมือง บางมูลนากผลการศึกษาพบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองบางมูลนากและไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของชาญ นิธย์ ชุ่มชื่น (2550) ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลคองหงส์ อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีแตกต่างกัน โดยเพศหญิงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีสูงกว่าเพศชาย

3. ประชาชนที่มีสถานภาพการสมรสต่างกัน มีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงเคี่ยน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของพิกุล สัจจามรรค (2548) ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนากรณีศึกษาเทศบาลนครลำปาง อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า สถานภาพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลนครลำปางไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของชาญ นิธย์ ชุ่มชื่น (2550) ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี โดยภาพรวมแตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของธนิศ ดวงสร้อยทอง (2550) ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า สถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล

4. ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลหนองตาลิ่ง อำเภอนาทอง จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนักรบ จันทรสิงห์ (2550) ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองบางมูลนากผล การศึกษาพบว่ารายได้เฉลี่ย มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองบางมูลนากและไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของพิกุล สัจ

จามรรค (2548) ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลนครลำปาง อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่ารายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลนครลำปาง

5. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลหนองต๋าน อำเภอบางบาล จังหวัดลพบุรีแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิกุล สัจจามรรค (2548) ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลนครลำปาง อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่าระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลนครลำปาง สอดคล้องกับงานวิจัยของนักรบ จันทรสิงห์ (2550) ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองบางมูลนากผลการศึกษาพบว่าระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองบางมูลนากและสอดคล้องกับงานวิจัยของชาญนิตย์ ชุ่มชื่น (2550) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ของเทศบาลตำบลคองหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีโดยภาพรวมแตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ ได้องค์ความรู้ในการพัฒนาท้องถิ่นเชิงมิติเชิงนโยบาย ซึ่งสามารถกำหนดเป็นนโยบายเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้ 1. เทศบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในทุกๆ ขั้นตอน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง 2. เทศบาลควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในหลากหลายช่องทาง และให้ครอบคลุมทั่วถึง ตลอดจนการชี้แจงรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม และสร้างการรับรู้และความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน 3. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนมีการเสนอโครงการหรือแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง และมีการร่วมจัดลำดับความสำคัญของโครงการที่โดยพิจารณาจากปัญหาความเดือดร้อน และความจำเป็นเร่งด่วน และให้สอดคล้องกับงบประมาณ 4. ทั้งเทศบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ควรนำผลการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้โดยอาจปรับปรุงขั้นตอน หรือกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนา

ท้องถิ่นให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อลดความซ้ำซ้อน ล้ำซ้ำ เกิดประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 เทศบาลตำบลเชิงดอย ควรตระหนักและให้ความสำคัญกับประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในทุกๆ ด้านให้มากขึ้น โดยเฉพาะกำหนดนโยบายด้านส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (ดำเนินการ) ซึ่งผลการศึกษาในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง แต่ค่อนข้างต่ำ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ซึ่งผลการศึกษายังอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำเหมือนกัน

1.2 เทศบาลตำบลเชิงดอย ควรมีประสานงานขอความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐระดับตำบล อำเภอ และจังหวัดในด้านข้อมูลสถานการณ์ต่างๆ ที่ทันสมัยในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการบูรณาการ และสามารถเชื่อมโยงแผนฯ ในระดับอำเภอและจังหวัด และไม่เกิดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 เทศบาลตำบลเชิงดอย ควรมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นมากกว่านี้ และควรให้เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลมีการติดตามประเมินผลตามแผนพัฒนาท้องถิ่นทุก 3 เดือน เพื่อเป็นการทบทวนการจัดทำพัฒนาท้องถิ่น และประเมินความคุ้มค่าของโครงการ

2.2 เทศบาลตำบลเชิงดอย ควรมีระบบการประชาสัมพันธ์เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง และหลากหลายช่องทาง เช่น แผ่นพับ วารสารและการจัดทำเว็บไซต์ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก และรวดเร็วยิ่งขึ้น

2.3 เทศบาลตำบลเชิงดอย ควรให้การสนับสนุนให้มีกลุ่ม องค์กรชุมชน ภาคประชาคมที่มีความเข้มแข็งในการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยจัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องกฎหมายการจัดซื้อจัดจ้าง การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และ กฎหมายอื่นๆ แก่ประชาชน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการจัดประชุมประชาคมเป็นประจำทุกเดือน (แบบเทศบาลสัญจร) เพื่อรับฟังความคิดเห็นและแก้ไขปัญหาของประชาชนในชุมชน/หมู่บ้าน

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่เทศบาลตำบล

3.2 ควรศึกษาบทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการสนับสนุนส่งเสริมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่เทศบาลตำบล

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2550). คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สวนทองถิ่น.

วีระชัยคำลั่น. (2550). การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบัวงาม อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการปกครองท้องถิ่น), บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นักรบ จันทร์สิงห์. (2550). การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองบางมูลนาก. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการปกครองท้องถิ่น), บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ชาญนิตย์ ชุ่มชื่น. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลคองส์ อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการปกครองท้องถิ่น), บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พิกุล สัจจามรรค. (2548). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาเทศบาลนครลำปาง อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการเมืองและการปกครอง), บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธนิต ดวงสร้อยทอง. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น อำเภอท่ามะกาจังหวัดกาญจนบุรี. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการปกครองท้องถิ่น), บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

Expectations of the people's sector in solid waste management of
Mae Pong Subdistrict Municipality Doi Saket District Chiang Mai
Province

วินิจ ผาเจริญ¹

Winit Pharcharuen

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ 2) เปรียบเทียบความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มประชากรตัวอย่างจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่า t-test และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า

ความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะเรียงเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริการ ด้านการกำจัดขยะและด้านการจัดเก็บขยะ

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้รับบริการที่มีคุณลักษณะด้านอาชีพต่างกัน มีความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้รับบริการที่มีคุณลักษณะด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษาและรายได้ต่างกัน มีความคาดหวังของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง พบว่า ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ความคาดหวังของภาคประชาชน; การจัดการขยะมูลฝอย; การปกครองส่วนท้องถิ่น

¹ วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้; School of Administrative Studies, Maejo University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: winit.phacharuen@gmail.com

Abstract

The objectives of this research paper were to 1) study the expectations of the people's sector in solid waste management of Mae Pong Subdistrict Municipality. Doi Saket District Chiang Mai Province 2) Compare the expectations of the people's sector in solid waste management. It is a quantitative research. A sample population of 400 people. Data collection tools were questionnaires. Statistics for data analysis were mean, standard deviation, t-test, and content analysis. The results of the study found that;

Expectations of the people's sector in solid waste management of Mae Pong Subdistrict Municipality Doi Saket District Chiang Mai Province Overall, it was at a moderate level. When considered on a case-by-case basis, they are arranged in descending order, such as the service aspect. waste disposal and waste collection

The hypothesis testing results revealed that service recipients with different occupational characteristics There is an expectation of the people's sector in the management of solid waste in the Mae Pong Subdistrict Municipality. The difference was statistically significant at the .05 level. The service recipients had different characteristics in terms of sex, age, education level and income. There was the expectation of the people in the management of solid waste in the Mae Pong Subdistrict Municipality. It was found that there was no difference.

Keywords: people's expectations; solid waste management; local government

Keywords:

บทนำ

ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากปริมาณของขยะมูลฝอยที่เพิ่มขึ้น ซึ่งพบว่าปริมาณของขยะมูลฝอยในประเทศไทยปี พ.ศ.2545 มีปริมาณ 39,225 ตัน/วัน (กรมควบคุมมลพิษ. 2542) ในส่วนของจังหวัดเชียงใหม่มีอัตราการสร้างขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองเฉลี่ยคนละ 0.81 กิโลกรัมต่อวัน เขตเทศบาลตำบลเฉลี่ยคนละ 0.65 กิโลกรัมต่อวัน อัตราการเกิดขยะมูลฝอยทั้งจังหวัดเฉลี่ย 78.10 ตันต่อวัน แต่มีปริมาณการเก็บเพียง 68% เท่านั้น ดังนั้นขยะมูลฝอยเหล่านี้มาจากแหล่งกำเนิดต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโรงงานอุตสาหกรรม เกษตรกรรม ชุมชน

สถานบริหารต่างๆ รวมถึงขยะติดเชื้อจากโรงพยาบาลและขยะมูลฝอยอันตราย ปัจจุบันแม้ว่าเทศบาลเมืองเชียงใหม่มีแนวทางการกำจัดโดยวิธีการฝังกลบขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักสุขาภิบาลแต่วิธีการดังกล่าวยังมีปัญหาและไม่สามารถบริการรับเก็บขยะมูลฝอยนอกเขตเทศบาลเมืองเชียงใหม่มาดำเนินการจัดการได้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรง ในการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่รับผิดชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหามูลฝอยที่ทวีความรุนแรง ดังเห็นได้จากพระราชบัญญัติกำหนดแนวทางและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 ได้กำหนดให้เทศบาลตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย นอกจากนี้ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ยังได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านการกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย โดยได้กำหนดไว้ในมาตราที่ 18 ให้การกำจัดสิ่งปฏิกูลมูลฝอยในพื้นที่ตำบลใดเป็นหน้าที่ของเทศบาลตำบลนั้น โดยอาจมอบอำนาจให้เอกชนไปดำเนินการแทนได้ และในมาตรา 20 ให้อำนาจองค์การบริหารส่วนตำบลในการออกข้อบัญญัติหรือข้อบังคับของตำบล ในการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย ออกบังคับใช้ในเขตพื้นที่ตำบลของตนได้ด้วย (สุวงศ์ ศาสตราวหา, 2535) ซึ่งปัจจุบันความเจริญในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา การคมนาคม เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยีในด้านต่างๆ ได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนต่างๆ เป็นอย่างมาก ซึ่งความเจริญต่างๆ ได้ก่อให้เกิดปัญหามลพิษต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะปัญหามูลฝอยในชุมชนซึ่งนับว่าเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญและมีแนวโน้มที่จะมีความรุนแรงขึ้น อาจจะทำให้เกิดปัญหาที่มีความยุ่งยากในการแก้ไข หากไม่ได้รับการจัดการที่ดีจากเทศบาลที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง

เทศบาลตำบลแม่โป่ง มีหมู่บ้านในเขตการปกครองจำนวน จำนวน 10 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านตลาดขี้เหล็ก หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่ หมู่ที่ 3 บ้านห้วยบอน หมู่ที่ 4 บ้านแม่โป่งหลวง หมู่ที่ 5 บ้านพระนอนแม่โป่ง หมู่ที่ 6 บ้านห้วยอ่าง หมู่ที่ 7 บ้านต้นผึ้ง หมู่ที่ 8 บ้านแม่ฮ้องไคร้ หมู่ที่ 9 บ้านป่าไม้แดง หมู่ที่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง มีประชากร 5,571 คน (สำนักงานทะเบียนเทศบาลตำบลแม่โป่ง, 2555) การใช้ที่ดินส่วนใหญ่เพื่อการอยู่อาศัย การสาธารณสุขโรคและการเกษตรกรรม แต่เนื่องจากปัจจุบันพื้นที่มีประชากรเพิ่มมากยิ่งขึ้น ทั้งประชากรแฝงเริ่มทยอยสร้างเพื่อให้เพียงพอกับประชาชนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ ดังนั้น ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย จึงเริ่มเป็นปัญหาสำคัญมากขึ้น

ด้วยเหตุนี้เทศบาลตำบลแม่โป่ง เป็นเทศบาลที่มุ่งมั่นตอบสนองความต้องการบริการสาธารณะของประชาชน โดยเฉพาะในด้านการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นงานบริการสาธารณะของ

เทศบาล และเป็นการดูแลรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แต่อย่างไรก็ตามปรากฏว่าในทางปฏิบัติ การให้บริการเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลยังมีปัญหาเกี่ยวกับระบบการให้บริการ อันได้แก่ กระบวนการจัดเก็บขยะมูลฝอยและตัวบุคคลผู้ให้บริการของประชาชนในเขตเทศบาล ซึ่งเป็นผลให้มีการร้องเรียนร้องทุกข์วิพากษ์วิจารณ์งานบริการดังกล่าวอยู่เสมอ จึงเป็นที่น่าสงสัยว่าประชาชนมีความคาดหวังต่อการให้บริการด้านการจัดการขยะมูลฝอยเพียงใด การทราบข้อมูล ขอบเท็จจริงเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนดังกล่าวย่อมจะเป็นพื้นฐาน และแนวทางส่วนหนึ่งในการปรับปรุงระบบการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง ให้สอดคล้องกับ ความต้องการและปัญหาของประชาชนที่รับบริการตลอดจนความเปลี่ยนแปลงของการจัดการ ที่ควรจะเป็น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลแม่โป่ง และที่ได้รับการบริการด้านการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง ซึ่งมีจำนวนประชากร จำนวน 384 คน ผู้วิจัยจะทำการสุ่มตัวอย่างจากประชากร จำนวน 196 คน โดยใช้สูตรยามานะ (Yamane) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 และนำขนาดกลุ่มตัวอย่างมาสุ่มตัวอย่างแบบ Simple Random

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง โดยมีแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ประกอบด้วยคำถาม ภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม อันได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา และประสบการณ์ที่ได้รับการบริการในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง

ส่วนที่ 2 ประกอบด้วยคำถามที่เก็บรวบรวมความคาดหวังของผู้ตอบและระบบการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

- 1) ศึกษาทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรในการวิจัย
- 2) ศึกษาวัตถุประสงค์กรอบแนวคิด และสมมติฐานที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกให้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ ประชาชนคืออาศัยในเขตพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลแม่โป่งและได้รับบริการการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล และเก็บแบบสอบถามนำมาตรวจสอบ ความสมบูรณ์และนำมาได้รหัสเอกสารตามคู่มือรหัสที่กำหนดใช้

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้รับจากกลุ่มตัวอย่าง มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยในส่วนที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่าได้กำหนดน้ำหนักคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย ระดับความคาดหวัง

- 4.21 - 5.00 หมายถึง ระดับความคาดหวังมากที่สุด
- 3.41 - 4.20 หมายถึง ระดับความคาดหวังมาก
- 2.61 - 3.40 หมายถึง ระดับความคาดหวังปานกลาง
- 1.81 - 2.60 หมายถึง ระดับความคาดหวังน้อย
- 1.00 - 1.80 หมายถึง ระดับความคาดหวังน้อยที่สุด

นำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติโดยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป แลวนำมาศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สถิติที่ใช้คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบคงที่และการวิเคราะห์ความแปรปรวนโดยมีระดับนัยสำคัญที่ 0.05

สรุปผลการวิจัย

1. คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 61.22 อายุ 25 - 35 ปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 30.10 ระดับ การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 42.86 และมัธยมศึกษา/ปวช. จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 42.86 อาชีพรับจ้าง จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 37.76 รายได้ 5,001 - 10,000 บาท จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 45.92

2. ความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอันดับแรก คือ ด้านการบริการ ประชาชนมีความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง อันดับ 2 คือ ด้านการกำจัด ประชาชนมีความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง อันดับ 3 คือ ด้านการจัดเก็บ ประชาชนมีความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า

- ความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง ด้านการจัดเก็บ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอันดับแรก คือ เวลาที่จัดเก็บขยะมีความเหมาะสม ประชาชนมีความคาดหวังในระดับมาก อันดับ 2 คือ การเก็บค่าธรรมเนียมในการเก็บขยะมูลฝอยมีความเหมาะสม ประชาชนมีความคาดหวังในระดับปานกลาง และอันดับสุดท้าย คือ บริเวณที่ตั้งถังขยะสะอาด ไม่พบขยะตกเรี่ยราด ประชาชนมีความคาดหวังในระดับน้อย

- ความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง ด้านการกำจัด ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอันดับแรก คือ การดำเนินการกำจัดขยะของเทศบาลโดยวิธีการฝังกลบเป็นวิธีที่เหมาะสม ประชาชนมีความคาดหวังในระดับมาก อันดับ 2 คือ พื้นที่ที่กำจัดขยะโดยวิธีฝังกลบของเทศบาลมีความเหมาะสม ประชาชนมีความคาดหวังในระดับปานกลาง และอันดับสุดท้าย คือ เทศบาลส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทำปุ๋ยชีวภาพจากขยะ (ซากพืช, ซากสัตว์) ประชาชนมีความคาดหวังในระดับน้อย

- ความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง ด้านการบริการ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอันดับแรก คือ เจ้าหน้าที่เก็บค่าธรรมเนียมในการจัดเก็บขยะมีความสุภาพอ่อนน้อม ประชาชนมีความคาดหวังในระดับมาก อันดับ 2 คือ เจ้าหน้าที่เก็บค่าธรรมเนียมจัดเก็บขยะมีความซื่อสัตย์ไม่เก็บเงินอัตราที่กำหนด ประชาชนมีความคาดหวังในระดับมากและอันดับสุดท้าย คือ มีการจัดหาถังขยะที่มีสีแตกต่างกันในการทิ้งขยะแต่ละประเภท ประชาชนมีความคาดหวังในระดับน้อย

3. การเปรียบเทียบความคาดหวังของประชาชน จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ความคาดหวังของประชาชน จำแนกตามเพศ พบว่า ในภาพรวม ผู้รับบริการที่มีเพศต่างกันมีความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าไม่แตกต่างกันทุกด้าน

- สำหรับความคาดหวังของประชาชน จำแนกตามอายุพบว่า ในภาพรวมผู้รับบริการที่มีอายุต่างกันมีความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่งไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

- สำหรับความคาดหวังของประชาชน จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ในภาพรวมผู้รับบริการที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคาดหวังต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง ด้านการบริการ แตกต่างกัน

- สวนความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง ด้านการจัดเก็บและด้านการกำจัด พบว่า ไม่แตกต่างกัน

- สำหรับความคาดหวังของประชาชน จำแนกตามอาชีพ พบว่า ในภาพรวมผู้รับบริการที่มีอาชีพต่างกันมีความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง ด้านการจัดเก็บและด้านการบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สวนความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง ด้านการกำจัด พบว่า ไม่แตกต่างกัน

- สำหรับความคาดหวังของประชาชน จำแนกตามรายได้พบว่า ในภาพรวมผู้รับบริการที่มีรายได้ต่างกันมีความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง ด้านการจัดเก็บ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สวนความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง ด้านการกำจัดและด้านการบริการ พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ผู้ศึกษาดำเนินการเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า ด้านการบริการ ผู้รับบริการที่มีอาชีพเกษตรกรรม มีความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง แตกต่างจากผู้รับบริการที่มีอาชีพ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

4. การทดสอบสมมติฐานจากการศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของลูกคา ที่แตกต่างกันมีผลต่อความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

- ผลการทดสอบสมมติฐานข้อ 1 พบว่า ในภาพรวม ผู้รับบริการที่มีเพศต่างกันมีความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

- ผลการทดสอบสมมติฐานข้อ 2 พบว่า ในภาพรวมผู้รับบริการที่มีอายุต่างกันมีความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง ไม่แตกต่างกัน ทุกด้าน

- ผลการทดสอบสมมติฐานข้อ 3 พบว่า ในภาพรวมผู้รับบริการที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง ด้านการบริการ แตกต่างกัน ส่วนความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง ด้านการจัดเก็บและด้านการกำจัด พบว่า ไม่แตกต่างกัน

- ผลการทดสอบสมมติฐานข้อ 4 พบว่า ในภาพรวมผู้รับบริการที่มีอาชีพ ต่างกันมีความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง ด้านการจัดเก็บและด้านการบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง ด้านการกำจัด พบว่า ไม่แตกต่างกัน

- ผลการทดสอบสมมติฐานข้อ 5 พบว่า ในภาพรวมผู้รับบริการที่มีรายได้ต่างกันมีความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง ด้านการจัดเก็บ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง ด้านการกำจัดและด้านการบริการ พบว่า ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้สามารถนำอภิปรายผลได้ ดังนี้

ด้านการจัดเก็บ ผู้รับบริการมีความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง พบว่าอันดับแรก ได้แก่ เวลาที่จัดเก็บขยะมีความเหมาะสม อันดับ 2 ได้แก่ การเก็บค่าธรรมเนียมในการเก็บขยะมูลฝอยมีความเหมาะสม และบริเวณที่ตั้งถังขยะสะอาด ไม่พบขยะตกเรี่ยราด เป็นอันดับสุดท้าย จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้รับบริการมีความคาดหวังในเรื่องของเวลาค่อนข้างมาก เนื่องจากขยะเป็นรถขนาดใหญ่และในการเก็บขยะแต่ละครั้งจะใช้เวลาเนิ่นนาน เพราะจะต้องแวะจอดตามจุดต่างๆ ซึ่งทำให้เกิดการกีดขวางการสัญจรไปมาได้ดังนั้นจะเห็นว่าส่วนใหญ่ขยะจะจัดเก็บขยะมูลฝอยในตอนเช้ามืดหรือไม่ก็จะเป็นช่วงดึกซึ่งมักจะหลีกเลี่ยงของการจราจรคับคั่งเช่น ช่วงส่งนักเรียนเขาเรียน หรือช่วงเวลาของคนทำงานเดินทางและการจัดเก็บจะต้องมีความตรงต่อเวลาเพื่อที่ประชาชนหรือผู้รับบริการจะได้มีการเตรียมพร้อมในการจัดวางขยะมูลฝอยเพื่อรอให้รถขยะมาเก็บจะได้ไม่มีการตั้งถังไว้ซึ่งมองเห็นแล้วไม่สบายตา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ มิลเลท (Millet อ้างถึงในเทพศักดิ์ บุญรัตน์, 2536) กล่าวว่าเป้าหมายสำคัญของการบริการคือการสร้างความพึงพอใจในการบริการแก่ประชาชน โดยมีหลักหรือแนวทางขอหนึ่งก็คือ การให้บริการที่ตรงเวลา (Timely Service) หมายถึงในการบริการจะต้องมองว่าการให้บริการสาธารณะจะต้องตรงเวลา ผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐจะถือว่าไม่มีประสิทธิภาพเลย ถ้าไม่มีการบริการที่ตรงเวลา ซึ่งจะสร้างความไม่พึงพอใจให้แก่ประชาชน

ด้านการกำจัด ผู้รับบริการมีความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง พบว่าอันดับแรก ได้แก่ การดำเนินการกำจัดขยะของเทศบาลโดยใช้วิธีการฝังกลบเป็นวิธีที่เหมาะสม อันดับ 2 ได้แก่ พื้นที่ที่กำจัดขยะ โดยวิธีฝังกลบของเทศบาลมีความเหมาะสม และเทศบาลส่งเสริม และประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทำปุ๋ยชีวภาพจากขยะ (ซากพืช, ซากสัตว์) เป็นอันดับสุดท้าย จากตารางที่ 3 พบว่า วิธีฝังกลบเป็นวิธีการกำจัดที่ดี นอกจากนี้ยังเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการจัดการกับขยะโดยวิธีอื่นๆ นอกจากนี้ขยะบางชนิดยังเป็นปุ๋ยให้กับดินจะเห็นได้จากบางพื้นที่ในกรุงเทพมหานครในปัจจุบันได้มีการนำพื้นที่ที่ฝังกลบขยะมาพัฒนาเป็นสวนสาธารณะ เพื่อให้ประชาชนได้มานั่งพักผ่อนหย่อนใจได้ ซากขยะที่ได้ฝังกลบสามารถเป็นปุ๋ยบำรุงต้นไม้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ William H.Lucy , Dennis Gilbert และ Guthrie S Birkhead (สำนักนโยบายและแผน กรุงเทพมหานคร, 2538) มองว่าการให้บริการสาธารณะต้องประกอบด้วย 4 องค์ประกอบที่สำคัญคือ 1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs) หรือทรัพยากรอันได้แก่ บุคลากร ค่าใช้จ่ายอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก 2. กิจกรรม (Activities) หรือกระบวนการ (Process) ซึ่งหมายถึงวิธีการที่จะใช้ทรัพยากร 3. ผล (Results) หรือผลผลิต (Outputs) ซึ่งหมายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากที่มีการใช้ทรัพยากร และสุดท้ายข้อ 4. คือ เรื่องความ

ความเห็น (Opinions) ต่อผลกระทบ (Impacts) ซึ่งหมายถึงความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบริการภาครัฐ จากแนวคิดนี้จะเห็นได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่ พึงพอใจต่อการกระบวนการกำจัดการขยะโดยวิธีฝังกลบของเทศบาลตำบลแม่โป่ง เนื่องจากพื้นที่มีความเหมาะสมและมีผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมในชุมชนน้อยที่สุด

ด้านการบริการ ผู้รับบริการมีความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง พบว่าอันดับแรก ได้แก่ เจาหนาที่เก็บค่าธรรมเนียมในการจัดเก็บขยะมีความสุภาพอ่อนน้อม อันดับ 2 ได้แก่ เจาหนาที่เก็บค่าธรรมเนียมจัดเก็บขยะมีความซื่อสัตย์ไม่เก็บเงินอัตราที่กำหนด และมีการจัดหาถังขยะที่มีสีแตกต่างกันในการทิ้งขยะแต่ละประเภท เป็นอันดับสุดท้าย จากตารางที่ 3 พบว่า การพัฒนาการให้บริการแบบครบวงจรนั้นคือเจาหนาที่ที่ให้บริการจะต้องปฏิบัติต่อผู้รับบริการด้วยความสุภาพอ่อนน้อม ซึ่งจะทำให้ผู้รับบริการมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันจะส่งผลให้การสื่อสารทำความเข้าใจต่างๆ ระหว่างกันเป็นไปได้ง่ายขึ้น รวมถึงความซื่อสัตย์สุจริตของเจาหนาที่ที่มีหน้าที่เก็บค่าธรรมเนียมจะต้องไม่มีการเก็บเงินค่าธรรมเนียมเกินจริง ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดของ ชวงศ ฉายะบุตร (2536) ได้เสนอหลักการให้บริการแบบครบวงจรหรือการพัฒนาให้บริการในเชิงรุกกว่า จะต้องเป็นไปตามหลักการ ซึ่งอาจเรียกง่ายๆ ว่าหลัก Package Service ได้กล่าวไว้ว่าข้อหนึ่งว่า ความสุภาพอ่อนน้อม เป็นเป้าหมายอีกประการหนึ่งของการพัฒนาการให้บริการแบบครบวงจรคือเจาหนาที่ผู้ให้บริการจะต้องปฏิบัติต่อประชาชนผู้มาติดต่อขอรับบริการด้วยความสุภาพอ่อนน้อม ซึ่งจะทำให้ผู้มารับบริการมีทัศนคติที่ดีต่อข้าราชการและการติดต่อกับทางราชการ อันจะส่งผลให้การสื่อสารทำความเข้าใจระหว่างกันเป็นไปได้ดียิ่งขึ้น ความสุภาพอ่อนน้อมในการให้บริการนั้นเป็นหน้าที่ที่มีความสำคัญ รวมทั้งมีความรู้สึกเคารพสิทธิและศักดิ์ของผู้ที่มาติดต่อขอรับบริการ

กล่าวโดยสรุปก็คือการพัฒนาการให้บริการเชิงรุกแบบครบวงจร หรือ Package Service เป็นการพัฒนาการให้บริการ ที่มีเป้าหมายที่จะให้ประชาชนได้รับบริการที่ควรจะได้รับอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ มีความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ มุ่งที่จะให้บริการในเชิงส่งเสริมและสร้างทัศนคติและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ตลอดจนเป็นการให้บริการที่มีความถูกต้องชอบธรรม สามารถตรวจสอบได้และสร้างความเสมอภาคทั้งในการให้บริการและในการที่จะได้รับบริการของรัฐ

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องความคาดหวังของภาคประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยได้ค้นหาคำตอบตามวัตถุประสงค์และถึงการอภิปรายเชิงเหตุและผลในแต่ละประเด็นการจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลแม่โป่ง เพื่อให้เกิดการจัดการขยะที่เกิดประสิทธิภาพ มีทั้งองค์ความรู้ที่เสนอแนะเพื่อตระหนักถึงให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการคัดแยกประเภทขยะตั้งแต่ระดับครัวเรือนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะร่วมกับเทศบาลเพื่อเป็นพื้นฐานของการแก้ไขปัญหาขยะและลดปริมาณขยะที่มีประสิทธิภาพต่อไป

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

เทศบาลควรจัดทำโครงการรณรงค์เน้นหนักให้ประชาชนตระหนักถึงเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย อาทิการนำขยะมารีไซเคิล การทำปุ๋ยหมักชีวภาพจากซากพืช ซากสัตว์ ซึ่งเป็นการลดรายจ่ายในครัวเรือนและเป็นหนึ่งในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ควรให้รางวัลดีเด่น สำหรับประชาชนและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน ด้านการกำจัด ที่ปฏิบัติแล้วเกิดเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นขวัญกำลังใจเป็นแรงกระตุ้นอีกทางหนึ่ง

องค์กรควรจะอบรมให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการขยะกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว ความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น

เทศบาลควรมีการจัดหาทรงรับขยะแยกประเภท ทั้ง 3 แบบ ได้แก่ ขยะเปียก, ขยะแห้ง และขยะรีไซเคิล เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการและแนวคิดการจัดการขยะสมัยใหม่

2. ข้อเสนอแนะในการทำการศึกษากครั้งต่อไป

เนื่องจากเทศบาลมีภารกิจหน้าที่ในการรับผิดชอบหลายด้านควรให้ครอบคลุมในเรื่องของการบริการต่อประชาชน การศึกษากครั้งต่อไปควรศึกษาในทุกๆ ด้านที่เทศบาลมีหน้าที่รับผิดชอบ เช่น งานประปา, งานทะเบียนราษฎร, งานจัดเก็บรายได้ ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้องค์กรสามารถนำไปพัฒนาศักยภาพของตนเองได้

ควรศึกษาเรื่องการจัดการขยะในมิติต่าง ๆ ละเอียดกว่านี้ เพื่อสร้างองค์ความรู้ให้เป็นมาตรฐานให้ดียิ่งขึ้น ในเรื่องของการจัดการขยะครั้งต่อไป เช่น พฤติกรรมการทิ้งขยะของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2548). แผนยุทธศาสตร์กรมควบคุมมลพิษ พ.ศ. 2548 – 2552 กองแผนงาน และประเมินผล 2548
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2536). การให้บริการแบบครบวงจรแนวทางการให้บริการเชิงรุกของกรมการปกครอง. เทศบาล 88, 30, 11 -14.
- เทพศักดิ์ บุญรัตพันธุ์. (2536). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างประสิทธิผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาการบริหารการพัฒนา), สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำนักนโยบายและแผน กรุงเทพมหานคร. (2538). ความพึงพอใจของประชาชนต่อระบบและกระบวนการให้บริการของกรุงเทพมหานครศึกษากรณีสำนักงานเขต. (รายงานฉบับสมบูรณ์) โดยคณะพัฒนาสังคมร่วมกับสมาคมพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของ
เทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
People's Opinion towards Good Governance Management of Maejo
Municipality, San Sai District, Chiang Mai Province

วรยุทธ์ สถาปนศุภกุล¹
Worayuth Sathapanasuphakul

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ 2) ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลแม่โป่งเป็นผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า 1) ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับมาก 2) ประชาชนที่มีเพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นในภาพรวมการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน; การบริหารจัดการ; หลักธรรมาภิบาล

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of people's opinion towards the management according to the good governance of Mae Jo Municipality, San Sai District, Chiang Mai Province; 2) to compare the people's

¹ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา; Mahamakut Buddhist University; Lanna Campus

Corresponding Author, E-mail: worayuth118@hotmail.com

opinion towards the administration. according to the principles of good governance quantitative research The random sampling population used in the research was 400 people residing in Mae Pong Sub-District Municipality. The statistics used in the data analysis were mean, standard deviation,

The results of the study revealed that 1) people had a level of opinion towards the administration according to the good governance of Mae Jo Municipality, San Sai District, Chiang Mai Province. 2) People with gender, status, age, education level and different occupations with different opinion levels in the overall management according to the good governance of Mae Jo Municipality, San Sai District, Chiang Mai Province no different

Keywords: public participation; management; good governance

บทนำ

แนวคิดเรื่อง การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good governance) เป็นแนวคิดของธนาคารโลก (World Bank) ที่นำมาใช้ในการกำหนดนโยบายการให้กู้เงินกับประเทศในซีกโลกใต้ตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1980 เพื่อแก้ปัญหาเรื่องไร้ประสิทธิภาพ และการคอร์รัปชันของรัฐบาลในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศในแถบลาตินอเมริกาและแอฟริกา ที่มีปัญหาในการบริหารงานจนทำให้เกิดปัญหาหนี้ธนาคารโลกไปแล้วไม่สามารถหาเงินมาชำระคืนได้ สำหรับประเทศไทยแนวคิดดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้หลังวิกฤตทางเศรษฐกิจในปี 2540 เป็นต้นมา เนื่องจากในหนังสือแสดงเจตจำนงกู้เงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund (IMF)) ระบุให้รัฐบาลไทยให้คำมั่นว่าต้องสร้าง (Good governance) ให้เกิดขึ้นในการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในประเทศไทยเป็นผลส่วนหนึ่งที่เกิดจากความไร้ประสิทธิภาพในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคม (Bad governance) ของภาครัฐ รัฐบาลได้นำแนวคิดเรื่อง (Good governance) มาใช้ในระบบราชการไทย โดยในช่วงแรกใช้คำว่า “ระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี” เพื่อให้คนทั่วไปเข้าใจความหมายได้ง่ายขึ้นและเพื่อให้มีการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเกิดขึ้นทั้งในภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและ ภาคประชาชนต่อมาได้เปลี่ยนมาใช้คำว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (สุพจน์ ทรายแก้ว, 2553)

เทศบาลเมืองแม่โจ้ เป็นหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้มีการบริหารจัดการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล มาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการพัฒนาเทศบาลเมืองแม่โจ้ตาม

ภารกิจและบทบาทในการให้บริการสาธารณะ และพัฒนาท้องถิ่นให้อยู่เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน ซึ่งปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการบรรลุผลสำเร็จต่าง ๆ ก็คือ ความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายอัน ได้แก่ ความร่วมมือภายในหน่วยงานของเทศบาล หน่วยงานราชการอื่นที่เกี่ยวข้องภาคเอกชน และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความร่วมมือจากประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ที่ได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมตรวจสอบ และป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ ซึ่งการผนึกพลังความร่วมมือของทุกฝ่ายจะนำไปสู่การปฏิรูปให้เกิดระบบการบริหารจัดการที่ดี เนื่องจากได้มีการกระจายอำนาจในการพิจารณา ตัดสินใจ และรับผิดชอบร่วมกันเป็นการสร้างกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลการบริหารงานของภาคราชการ ให้มีประสิทธิภาพและเกิดความโปร่งใสประชาชนสามารถตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการที่ดีของระดับภาครัฐและระดับประเทศ (งานวิเคราะห์นโยบายและแผน. 2552)

จากปัญหาและสาเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาเป็นพนักงานเทศบาล ที่ปฏิบัติงานที่ภายใต้การบังคับบัญชาของผู้บริหารเทศบาล โดยมีหน้าที่ให้บริการสาธารณะที่รับผิดชอบตามอำนาจหน้าที่ให้แก่ประชาชนภายในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ จึงสนใจศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อทราบเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่ได้รับผลจากการบริหารจัดการของผู้บริหารเทศบาล ที่ได้รับเลือกตามกฎหมายการเลือกตั้งเข้ามาบริหารงานของเทศบาล ว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อฝ่ายบริหารรวมถึงเทศบาลอย่างไร การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลด้านใดที่อยู่ในระดับที่น่าพอใจ ควรส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้นอย่างไร การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลด้านใดที่อยู่ในระดับที่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ การลดหรือกำจัดจุดด้อย จะต้องปรับปรุงหรือหาวิธีการแก้ไขอย่างไร ให้บรรลุแก่การแก้ไขที่ดีและมีประสิทธิภาพ ภายใต้ความยั่งยืน รวมทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

3. เพื่อเสนอข้อเสนอแนะความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 28,053 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อยู่ในเทศบาลตำบลแม่ใจ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแม่ใจ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป วิธีการทางสถิติที่ใช้คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 53.59 มีอายุ 41- 50 ปีมากที่สุด จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 47.24 รองลงมามีอายุ 31 -40 ปี จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 29.28 มีสถานภาพสมรสมากที่สุด จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 46.69 รองลงมามีสถานภาพโสด จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 39.78 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 43.09 รองลงมาคือ ระดับประถมศึกษา จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 24.86 มีอาชีพรับราชการ มากที่สุด จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 26.24 รองลงมามีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 24.86 มีรายได้ครอบครัวต่อเดือน 10,001- 15,000 บาท มากที่สุด จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 32.04 รองลงมา มีรายได้ครอบครัวต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 25.97

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแม่ใจ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษาวิจัยพบว่า

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านฉันทามติ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 (S.D.=0.79) รองลงมาเป็นด้านความเสมอภาค ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 (S.D.=0.78) และด้านความโปร่งใส ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 (S.D.=0.70) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 (S.D.=0.87) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

3. เมื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยพิจารณาจาก เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันนั้น พบว่า

3.1 ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 ประชากรที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมและรายด้านทั้ง 6 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และทุกอาชีพมีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อเรียงลำดับ ความคิดเห็นด้วยจากมากไปน้อยตามอาชีพได้ดังนี้ อาชีพค้าขาย รับราชการ ขาวนา/เกษตรกร รับจ้าง

4. ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 6 ด้าน ดังนี้

4.1 ด้านหลักนิติธรรม การบริหารจัดการให้ยึดความเที่ยงตรง เป็นธรรมและเป็นกลาง การออกกฎระเบียบควรรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในชุมชน

4.2 ด้านหลักคุณธรรม ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างอันดีแก่ประชาชน รู้จักกระทำตนในสิ่งที่ควรยึดหลักคุณธรรม ยึดประโยชน์ของส่วนรวมและความถูกต้องในการบริหารจัดการ

4.3 ด้านหลักความโปร่งใส การบริหารจัดการควรให้มีการสรุปผลการ ปฏิบัติงานต่อประชาชนทุกรอบปีหรือทุกครึ่งปี เพื่อให้ประชาชนรับทราบข้อมูลในทุกด้าน การดำเนินงานแต่ละโครงการตามแผนควรให้ชุมชนได้รับรู้รับทราบ

4.4 ด้านหลักความรับผิดชอบ การบริหารงานของคณะบริหารและพนักงานควรปฏิบัติตามกฎระเบียบของเทศบาลอย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นตัวอย่าง มีความรับผิดชอบต่องานที่ปฏิบัติ และรับผิดชอบต่อประชาชนในชุมชนต่าง ๆ

4.5 ด้านหลักการมีส่วนร่วม ให้รับฟังความคิดเห็นจากประชาชน และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลให้มากกว่าเดิม

4.6 ด้านหลักความคุ้มค่า นำงบประมาณที่ได้รับจัดสรรไปใช้ตามแผนงานที่กำหนดไว้อย่างคุ้มค่าและเพื่อประโยชน์ของชุมชนอย่างแท้จริง การจัดหรือการบริหารงบประมาณ ควรทำไปตามลำดับความจำเป็นเร่งด่วนและยึดประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมเป็นสำคัญ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีประเด็นที่สำคัญนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ประชาชนในเทศบาลเมืองแม่โจ้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากประชาชนเกิดความตื่นตัวในการสร้างหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการและให้ความสำคัญกับการดำเนินงานของเทศบาล ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของฉลองนพ อัมพรตัน (2550) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกมลาไสย พบว่า มีระดับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของจักรภพ ชาริคำ (2550) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า มีระดับความคิดเห็นของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก รวมถึงสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของจตุพร ผ่องสุข (2550) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกสว่าง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชน โดยรวมมีความเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแม่โจ้ ที่มีปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกัน พบว่า

2.1 ประชาชนในเทศบาลเมืองแม่โจ้ มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแม่โจ้ โดยรวมและรายด้าน 6 ด้าน ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่าไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเทศบาลเมืองแม่โจ้ไม่เลือกปฏิบัติ หรือแบ่งแยกสถานภาพ

ให้ความสำคัญกับชุมชนทุกเพศ ทุกระดับในการเขามามบทนาหรือเขามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของวิจิตรภรณ์ ไชยโคตร (2550) ได้ศึกษาการประเมินการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล พบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานที่มีเพศต่างกัน เห็นว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมและทั้ง 6 ด้านไม่แตกต่างกัน และผลงานการวิจัยของฉลองนพ อัมพรตัน (2550) ที่ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลาไสย พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน และผลงานการวิจัยของ อภิชาติ โชติชัชวาลกุล (2550) ที่ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารสวนตำบลกรณีศึกษาเขตอำเภอนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารสวนตำบลที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.2 ประชาชนในเทศบาลเมืองแม่โจ้ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมและรายด้าน 4 ด้าน ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่าแตกต่างกัน โดยที่ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากกว่าประชาชนที่มีอายุระหว่าง 18 – 30 ปีและ 51 ปีขึ้นไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนที่มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี เป็นวัยทำงาน รับรู้ เขาใจและยอมรับกับการเปลี่ยนแปลงในการบริหารจัดการในรูปแบบต่าง ๆ ได้ง่าย ซึ่งประชาชนในวัย 18 – 30 ปีและ 51 ปีขึ้นไป อาจจะยังไม่เข้าใจในหลักการบริหารจัดการในรูปแบบธรรมาภิบาลเท่าที่ควร สำหรับหลักคุณธรรมและหลักการมีส่วนร่วม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของจักรภพ ชาริคำ (2550) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารตำบลในเขตพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารสวนตำบลในเขตพยุหะภูมิพิสัยแตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ฉลองนพ อัมพรตัน (2550) ที่ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลาไสยพบว่า บุคลากรที่มีอายุแตกต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน

2.3 ประชาชนในเทศบาลเมืองแม่โจ้ ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมไม่แตกต่างกัน สำหรับรายด้าน ได้แก่ หลักนิติธรรม มีความคิดเห็นแตกต่างกัน โดยที่ประชาชนที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากกว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ได้เรียนรู้และศึกษาการบริหารจัดการในรูปแบบธรรมาภิบาล โดยเฉพาะหลักนิติธรรมซึ่งจะต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจอย่างถ่อง

แต่เพราะสวนใหญ่จะเป็นข้อบังคับกฎหมาย ระเบียบแบบแผนหรือแนวปฏิบัติต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่อจะได้ปฏิบัติได้ถูกต้อง ซึ่งอาจจะเป็นการยากที่ประชาชนที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาจะเข้าใจได้อย่างถ่องแท้ ส่วนด้านหลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วมและหลักความคุ้มค่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของจักรภพ ชาริคำ (2550) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล ขององค์การบริหารสวนตำบลในเขต พัทธภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารสวนตำบลในเขตพัทภูมิพิสัย ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ฉลองนพ อัมพรรัตน์ (2550) ที่ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกมลาไสย พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของอภิชาติ โชติชัชวาลกุล (2550) ที่ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารสวนตำบล กรณีศึกษาเขตอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารสวนตำบลที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของจตุพร ผ่องสุข (2550) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารสวนตำบลโคกสว่าง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ วิจิตรภรณ์ ไชยโคตร (2550) ได้ศึกษาการประเมินการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล พบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานที่มีระดับการศึกษาต่างกัน เห็นว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวม ไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาการบริหารจัดการภาครัฐที่ดี ตามหลักธรรมาภิบาล 6 ด้าน คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า เพื่อให้เห็นว่าเทศบาลเมืองแม่โจ้ได้มีการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งผู้วิจัยได้องค์ความรู้ใหม่ในแนวทางมีการกำหนดนโยบายในการบริหารเชิงบูรณาการ โดยนำจุดอ่อนและจุดแข็งของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลแต่ละ ด้านมาเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน เพื่อต่อยอดการพัฒนาในมิติการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมต่อไป

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยอมรับว่าเทศบาลเมืองแม่โจ้เป็นเทศบาลที่มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ส่งผลให้เกิดการยอมรับและความร่วมมือจากประชาชนในการปฏิบัติกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ของเทศบาล ดังนั้นเพื่อให้การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การบริหารจัดการภาครัฐที่ดี เทศบาลเมืองแม่โจ้ควรมีการกำหนดนโยบายในการบริหารเชิงบูรณาการ โดยนำจุดอ่อนและจุดแข็งของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลแต่ละ ด้านมาเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน เพื่อต่อยอดการพัฒนาต่อไป

1.2 ควรมีการแต่งตั้งคณะทำงานจากหลายภาคส่วน เพื่อยกร่างเทศบัญญัติให้เหมาะสมกับสถานการณ์ หรือสอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความสะดวกรวดเร็ว และลดภาระของประชาชนเป็นสำคัญ โดยการจัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนระดับตำบล เพื่อพิจารณาแก้ไข ปรับปรุงหรือยกเลิกเทศบัญญัติ และมีเวทีพิจารณาพิจารณาเทศบัญญัติ ก่อนนำเสนอสู่กระบวนการพิจารณาในการประชุมสภาเทศบาล

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 ด้านประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในการวิจัยครั้งนี้เทศบาลเมืองแม่โจ้ควรทบทวนปัจจัยที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น ในการวางแผนพัฒนาควรคำนึงถึงความต้องการของประชาชนเป็นสำคัญ ตลอดจนทั้ง ลักษณะส่วนบุคคลของบุคลากรในเทศบาล วัฒนธรรมองค์การ ความยืดหยุ่นของเทศบาล และความผูกพันต่อเทศบาล สภาพแวดล้อมในการทำงาน และปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมเพื่อให้การบริหารเทศบาลเป็นไปตามวัตถุประสงค์ต่อไป ทั้งนี้เทศบาลควรมีการติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ จากประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่องด้วย

2.2 ด้านประสิทธิภาพ เทศบาลเมืองแม่โจ้ควรใช้จ่ายงบประมาณอย่างประหยัด และมีการรายงานการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาให้ประชาชนรับรู้อย่างต่อเนื่องควรลดขั้นตอนการให้บริการเพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วมากขึ้น และปฏิบัติงานให้เสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด

2.3 ด้านการตอบสนอง เทศบาลเมืองแม่โจ้ควรสามารถที่จะตอบคำถามและชี้แจงกับประชาชนผู้รับบริการเมื่อมีข้อสงสัย บุคลากรต้องมีความรู้และพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่

2.4 ด้านความรับผิดชอบ เทศบาลเมืองแม่โจ้ควรมีการจัดเตรียมระบบการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาที่อาจเกิดขึ้น บุคลากรของเทศบาลต้องปฏิบัติงานโดยยึดหลักความรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจและการกระทำของตนเองได้ทั้งหมด

2.5 ด้านความโปร่งใส เทศบาลเมืองแม่โจ้ควรมีการติดประกาศจัดซื้อจัดจ้างให้ประชาชนหรือผู้สนใจรับทราบเมื่อมีการดำเนินการตามโครงการเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการทำงาน

2.6 ด้านการมีส่วนร่วม เทศบาลเมืองแม่โจ้ควรจัดให้มีเวทีแสดงความคิดเห็นหรือรับฟังปัญหาจากประชาชน มีการจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากร, ประชาชน และ เปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลงานดำเนินงานของเทศบาลมากขึ้นกว่าเดิม

2.7 ด้านนิติธรรม เทศบาลเมืองแม่โจ้ควรปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นสำคัญ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลงานดำเนินงานของเทศบาลมากขึ้น ตลอดทั้งมีการเผยแพร่กฎระเบียบให้ประชาชนได้รับทราบโดยทั่วกัน

2.8 ด้านความเสมอภาค เทศบาลเมืองแม่โจ้ ควรให้บริการประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการแบ่งแยก เช่น เพศเชื้อชาติ สถานภาพบุคคล เพราะความเสมอภาคเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนทุกคนพึงได้รับจากรัฐบาล ทั้งการบริการด้านสวัสดิการ ตลอดจนสาธารณูปโภคด้านอื่นๆ ด้วย

3. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อจะได้ข้อมูลเชิงลึก ด้านการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาล และ เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลนำไปปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

สุพจน์ ทราญแก้ว. (2553). การจัดการภาครัฐแนวใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 3). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

ฉลองนพ อัมพรรัตน์. (2551). การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลในเขตอำเภอ กมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

จตุพรผ่องสุข. (2550). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกสว่าง

อำเภอหนองพอกจังหวัดร้อยเอ็ด. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต),
มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อภิชาติโชติชัยวาลย์กุล. (2550). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานของ
องค์การบริหารส่วนตำบล กรณีกีฬาเขตอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี.
(การศึกษานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการปกครองท้องถิ่น), บัณฑิต
วิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วิจิตรภรณ์ ไชยโคตร. (2550). การประเมินการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาล
ตำบลบรบือ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต) มหาสารคาม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

การพัฒนาศักยภาพท้องถิ่นในการแปรรูปผลิตภัณฑ์และเพิ่มมูลค่ากล้วยสองน้ำ ตำบลบางโพธิ์ อำเภอมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Development of local potential in processing product and adding
value of Song Nam Banana, Bang Pho Sub-District, Mueang District,
Surat Thani Province

นนทนันท์ ทองมาก, ชุศักดิ์ รุขะจี, ญาณภัทร หนูดุก, ชลลดา แซ่ด่าน, พัฒธุ์ผิย์ นาคแดง¹
Nonthanan thongmak, Chusak Rukhaji, Yanapat Nuduk, Chonlada Saedan,
Panvatee Nakdang

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพท้องถิ่นในการแปรรูปผลิตภัณฑ์และเพิ่มมูลค่ากล้วยสองน้ำ ตำบลบางโพธิ์ อำเภอมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เนื่องจากชาวบ้านตำบลบางโพธิ์ส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวนมะพร้าว สวนปาล์มน้ำมัน เลี้ยงกุ้งขาววามาไมค์ ประมงพื้นบ้าน ประมงชายฝั่ง และรับจ้างทั่วไป ตำบลบางโพธิ์มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์มากมาย ตัวอย่างเช่น กล้วยสองน้ำ แต่เนื่องจากสถานการณ์โรคระบาด Covid-19 ทำให้ไม่สามารถส่งออกผลผลิตได้ ราคาผลผลิตจึงตกต่ำ ดังนั้นทางวิศวกกรสังคมจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการแปรรูปและเพิ่มมูลค่าให้กับชาวบ้านในชุมชน โดยได้มีแนวคิดที่จะพัฒนากล้วยสองน้ำที่มีอยู่ในชุมชนผ่านการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งการเพิ่มมูลค่าที่ทางวิศวกกรสังคมได้คิดไว้ คือ การเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าโดยการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างสัมมาชีพการทำกล้วยฉาบปรุงรสและส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์นี้เป็นสินค้าส่งออกของชุมชนต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพท้องถิ่น; การแปรรูปผลิตภัณฑ์และเพิ่มมูลค่า; กล้วยสองน้ำ

Abstract

This article aims to develop local potential in processing, production and value addition of Song Nam bananas, Bang Pho Sub-district, Mueang District, Surat

¹ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี; Suratthani Rajabhat University

Corresponding Author, E-mail: Chusakrukthaji@gmail.com

Thani Province. Due to most of the villagers in Bang Pho sub-district have a career in coconut plantation, oil palm plantation, Raising White Shrimp Vana Mike, Indigenous fisheries, coastal fisheries and general contractors. Bang Pho Subdistrict has abundant natural resources. For example, Banana Song Nam, but due to the Covid-19 epidemic situation, it can't export produce So the price of production is therefore low. Therefore, social engineers recognize look at the importance of privatization and add value to the villagers in the community. The idea of social engineers recognize was to develop Song Nam bananas that existed in the community through a workshop which the added value that social engineers have in mind is to add value to the product by having a logo in the product and promoting this product to be an export of the community in the future.

Keywords: Development of local potential; processing product and adding value; Song Nam Banana,

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน ซึ่งการพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้าง ความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและ เสริมสร้างศักยภาพ ทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทาง สังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ อันจะก่อให้เกิดเป็น พลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้วย การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุขเศรษฐกิจพัฒนาอย่าง ต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐาน ทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติ และในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และ มีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้าง

การเติบโตบนคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม โดยการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความสุขของคนไทยทุกคน และการยกระดับเศรษฐกิจฐานราก ถือเป็นยุทธศาสตร์การลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยมุ่งเน้นให้คนภายในชุมชนเกิดการพัฒนาอาชีพขึ้นจากสิ่งที่มีอยู่เป็นทุนเดิม เป็นภูมิปัญญาที่สามารถนำมาพัฒนาต่อยอดการเรียนรู้ไปสู่การสร้างอาชีพที่พึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง (ที่มา : ยุทธศาสตร์ชาติ. 2561)

ตำบลบางโพธิ์ อำเภอมืองสุราษฎร์ธานี เป็นตำบลหนึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่เป็นพื้นที่ที่เอื้อต่อการพัฒนา จากการลงพื้นที่สำรวจของวิศวกรสังคมตำบลบางโพธิ์พบว่าพื้นที่ในตำบลบางโพธิ์มีลักษณะภูมิประเทศ และทรัพยากรพื้นที่ดินที่เพียงพอ และประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 80 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ซึ่งมีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย ตำบลบางโพธิ์ มีเขตการปกครองรวม 5 หมู่บ้านคือ ม.1 บ้านบางขาม ม.2 บ้านท่าอิฐ ม.3 บ้านคลองขวาง ม.4 บ้านท้องทราย ม.4 บ้านท่าพลูเถื่อน ชาวบ้านตำบลบางโพธิ์มีทั้งคนพื้นเพดั้งเดิม และคนที่อพยพถิ่นฐานมาจากที่อื่นได้แก่ ชาวพุนพินใต้ ชาวท่าฉาง ชาวลิเล็ด ชาวบางใหญ่ และบางส่วนอพยพเข้ามาจากต่างจังหวัด เช่น ราชบุรี และนครปฐม ชาวบ้านตำบลบางโพธิ์ส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวนมะพร้าว สวนปาล์มน้ำมัน เลี้ยงกุ้งขาวนาไมค์ ประมงพื้นบ้าน ประมงชายฝั่ง และรับจ้างทั่วไป ตำบลบางโพธิ์มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์มากมาย ตัวอย่างหนึ่ง คือ กล้วยสองน้ำ แต่เนื่องจากสถานการณ์โรคระบาด Covid-19 ทำให้ไม่สามารถส่งออกผลผลิตได้ ราคาผลผลิตจึงตกต่ำ

ดังนั้น บทความนี้ผู้เขียนได้นำเสนอแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และเพื่อการพัฒนาศักยภาพท้องถิ่นในการแปรรูปผลิตภัณฑ์และเพิ่มมูลค่ากล้วยสองน้ำ ตำบลบางโพธิ์ อำเภอมืองสุราษฎร์ธานี ทั้งนี้ คณะผู้ร่วมโครงการมีความหวังว่า บทความนี้อาจเป็นหนึ่งช่องทางที่สามารถจุดประกายการพัฒนาและยกระดับผลผลิตผลิตภัณฑ์กล้วยสองเพื่อสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าเพิ่มจนสามารถพึ่งพาตนเองได้ต่อไปอนาคต

เนื้อเรื่อง

1. บริบทชุมชน

1.1 ข้อมูลทั่วไปของตำบลบางโพธิ์

พื้นที่ตำบลบางโพธิ์ในปัจจุบัน แรกเริ่มแต่เดิมนั้นเป็นส่วนหนึ่งของตำบลที่ชื่อว่า “ตำบลป่าเหล้า” โดยมีที่มาที่สืบค้นได้ว่าเป็นการตั้งชื่อตามความเชื่อถือของคนสมัยโบราณโดยตั้ง

ชื่อตาม “พ่อตาเจ้าที่” หรือที่เรียกว่า “เจ้าที่เจ้าทาง” นั่นเอง เพราะเชื่อว่าที่บริเวณนี้มีเจ้าที่ คือ พ่อตาเหล่า แม่ยายสร้อย เป็นผู้ดูแล จึงใช้ตั้งเป็นชื่อของตำบลและแจ้งต่อทางราชการ และไม่มีข้อมูลยืนยันว่าพื้นที่ในบางมีกี่ตำบล ตำบลอะไรบ้าง สภาพภูมิประเทศในสมัยนั้น พื้นที่ในบางและตำบลป่าเหล้ามีลักษณะเป็นป่าดิบชื้น มีต้นไม้ขนาดใหญ่แต่เป็นไม้ประเภทที่งอกอยู่ในพื้นที่ชื้นน้ำ ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นไม้เนื้ออ่อน เช่น ต้นลำพู ต้นจิก ต้นไทร ต้นยาง ต้นรัก ต้นโหรง ต้นหลุมพอ ต้นน่านอง ต้นปอทะเล ต้นลำ ต้นเสม็ด ต้นหลุมปัง ต้นแสม เป็นต้น เมื่อต้นไม้ถูกตัดโค่นเพื่อสร้างประโยชน์เราจึงไม่พบร่องรอยของต่อไม้ ราก ใบในอดีต และยังมีสัตว์ป่าอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ได้แก่ ตัวนิ่ม เสือปลา กวาง เก้ง หมูป่า กระรอก ตะกวด นาก ลิงหางยาว จระเข้ เป็นต้น

ตำบลบางโพธิ์มีกำนันคนแรก ชื่อพันบวง พรหมเพชร ได้เป็นกำนันเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2449 (เท่าที่สืบค้นได้) การปกครองสมัยนั้นเป็นการปกครองโดยคณะกรรมการตำบล ทางราชการได้มีการแบ่งเขตพื้นที่การปกครองให้มีรูปแบบและขอบเขตของพื้นที่ ที่เหมาะสมแก่การควบคุมดูแลโดยพิจารณาจากสภาพภูมิประเทศ ลำคลอง ลำบาง เป็นแนวเขตแบ่งพื้นที่หมู่บ้านและตำบล โดยฝั่งในบางประกอบด้วยตำบลทั้งหมด 6 ตำบล จำนวน 31 หมู่บ้านบางโพธิ์ที่ได้ชื่อบางโพธิ์นั้น เนื่องจากมีต้นโพธิ์ขนาดใหญ่อยู่ปากบางและที่หน้าวัดโชติการาม มีเรื่องเล่าต่อกันมาว่าในอดีตว่า ได้ดินตรงโคนต้นมีสมบัติล้ำค่าฝังอยู่และยังไม่มีใครขุดพบต้องตีปัญหาหลายทางค้ำกลอน “บางโพธิ์มีเืองปากหนา ข้างตกหญ้าคา ข้างออกหญ้าชิง ใครคิดไม่ออก ไปถามรอกกับลิง จึงจะหาสมบัติเจอ” ปัจจุบันต้นโพธิ์ใหญ่ไม่มีอยู่แล้ว เพราะตลิ่งพังจมสูญหายไปเมื่อ 50 – 60 ปีก่อน

ตำบลบางโพธิ์มีกำนันคนแรกชื่อ พันบวง พรหมเพชร ประวัติข้อมูลของผู้นำ (กำนัน) ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีกำนันรวมทั้งสิ้น 8 คนดังต่อไปนี้

1. กำนันบวง	พรหมเพชร (ม.1)	ประมาณปี พ.ศ. 2449 - 2480
2. กำนันชู	นาคทองคง (ม.3)	ประมาณปี พ.ศ. 2481 - 2499
3. กำนันชม	ศรีประดิษฐ์ (ม.4)	ประมาณปี พ.ศ.2500 - 2517
4. กำนันประมูล	กระสินธุ์ (ม.1)	ประมาณปี พ.ศ. 2518 - 2540
5. กำนันเสรี	อินทร์จันทร์ (ม.4)	ประมาณปี พ.ศ. 2541 - 2549
6. กำนันวีระ	ชุกหล่อม (ม.2)	ประมาณปี พ.ศ. 2550 - 2551
7. กำนันสุนทร	กัณหาแก้ว (ม.3)	ประมาณปี พ.ศ.2552 - 2553
8. กำนันคมกฤษ	ชิงโส (ม.1)	ประมาณปี พ.ศ.2554 - ปัจจุบัน

โดยมีเขตการปกครองรวม 5 หมู่บ้าน มีหมู่ที่ 1 บ้านบางขาม หมู่ที่ 2 บ้านท่าอิฐ หมู่ที่ 3 บ้านคลองขวาง หมู่ที่ 4 บ้านทองทราย หมู่ที่ 5 บ้านท่าพลูเถื่อน ชาวตำบลบางโพธิ์มีทั้งคนพื้นเพ

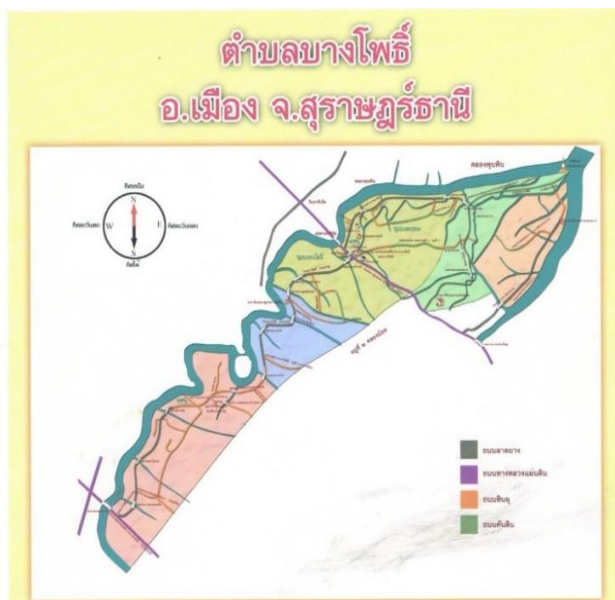
ดั้งเดิมและคนที่อพยพถิ่นฐานมาจากที่อื่น เช่น ตำบลใกล้เคียง ได้แก่ ชาวพุนพินใต้ ชาวท่าฉาง ชาวลีเล็ด ชาวบางใหญ่ เป็นต้น คนต่างจังหวัด เช่น ราชบุรี นครปฐม เป็นต้น มีประเพณีดั้งเดิม ได้แก่ การทำบุญเดือนสิบ วันจับปี๊บเดือน การสวดบาง ทำขวัญข้าว เป็นต้น อาชีพหลักของคนตำบลบางโพธิ์ คือ อาชีพทำสวนมะพร้าว สวนปาล์มน้ำมัน อาชีพรองได้แก่ การทำประมงพื้นบ้าน ประมงชายฝั่ง เลี้ยงกุ้งขาวนาไมค์ และรับจ้าง (ที่มา : ยุทธศาสตร์การพัฒนาและกรอบการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นของ อบต.ในเขตจังหวัด สุราษฎร์ธานี (พ.ศ.2559 – 2563)

1.2 ที่ตั้งของหมู่บ้านและตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลบางโพธิ์ เดิมเป็นสภาตำบลบางโพธิ์ ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ได้รับประกาศจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล จากกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540 ตั้งอยู่ที่เลขที่ 100 หมู่ที่ 1 บ้านบางขาม อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองฯ ประมาณ 10 กิโลเมตร ตำบลบางโพธิ์มีถนนทางหลวงแผ่นดินสาย 417 และทางหลวงชนบทสาย สฎ2007 ตัดผ่านตำบล สามารถเชื่อมต่อระหว่างตัวเมืองสุราษฎร์ธานีและอำเภอต่าง ๆ ประกอบกับถนนทางหลวงแผ่นดินสาย สฎ 417 เป็นเส้นทางลัดที่สามารถใช้เดินทางไปสนามบินพาณิชย์ได้อีกด้วย พื้นที่ตำบลบางโพธิ์มีเนื้อที่ทั้งหมด 13 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 8,125 ไร่

1.3 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของตำบลบางโพธิ์ เป็นพื้นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึงและมีน้ำทะเลหนุน สภาพพื้นที่โดยทั่วไปส่วนใหญ่เป็นคู และลำคลอง

ภาพที่ 1

ที่ตั้งของหมู่บ้านและตำบลบางโพธิ์

1.4 ลักษณะภูมิอากาศ

เนื่องจากตำบลบางโพธิ์ อยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงอ้างอิงข้อมูลลักษณะภูมิอากาศของจังหวัดสุราษฎร์ธานีคือ พื้นที่ของจังหวัดได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือเป็นส่วนใหญ่ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือปกติจะมีแหล่งกำเนิดบริเวณทะเลจีนใต้และอ่าวไทย และมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากมหาสมุทรอินเดีย จึงมีช่วงฤดูฝนยาวนานระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมกราคม โดยจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด 21.16 องศาเซลเซียส และมีอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 34.51 องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 129.59 มิลลิเมตรต่อไป

1.5 ลักษณะดิน

ลักษณะดินเป็นดินเหนียวปนทราย บางบริเวณเป็นดินเค็มและเปรี้ยว(ที่มา : ยุทธศาสตร์การพัฒนาและกรอบการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นของ อบท.ในเขตจังหวัด สุราษฎร์ธานี (พ.ศ. 2559 – 2563) องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี)

1.6 สังคมและเศรษฐกิจชุมชน

ตำบลบางโพธิ์ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี เป็นตำบลหนึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่เป็นพื้นที่ที่เอื้อต่อการพัฒนา จากการลงพื้นที่สำรวจ พบว่าพื้นที่ในตำบลบางโพธิ์มีลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรพื้นที่ดินที่เพียงพอ และประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 80 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ซึ่งมีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย ตำบลบางโพธิ์ มีเขตการปกครองรวม 5 หมู่บ้านคือ ม.1 บ้านบางขาม ม.2 บ้านท่าอิฐ ม.3 บ้านคลองขวาง ม.4 บ้านท้องทราย ม.5 บ้านท่าพลูเถื่อน ชาวบ้านตำบลบางโพธิ์มีทั้งคนพื้นเพดั้งเดิม และคนที่อพยพถิ่นฐานมาจากที่อื่นได้แก่ ชาวพุนพินใต้ ชาวท่าฉาง ชาวลิเล็ด ชาวบางใหญ่ และบางส่วนอพยพเข้ามาจากต่างจังหวัด เช่น ราชบุรี และนครปฐม ชาวบ้านตำบลบางโพธิ์ส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวนมะพร้าว สวนปาล์มน้ำมัน เลี้ยงกุ้งขาวนาไมค์ ประมงพื้นบ้าน ประมงชายฝั่ง และรับจ้างทั่วไป

วิศวกรสังคมตำบลบางโพธิ์ได้ลงพื้นที่สำรวจชุมชน เปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และชาวบ้าน รวมถึงการลงพื้นที่สัมภาษณ์ชาวบ้านรายครัวเรือน ประกอบกับการประเมินศักยภาพตำบลโดยใช้เครื่องมือแบบประเมินศักยภาพตำบลรายด้าน 16 เป้าหมายที่กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมได้กำหนดขึ้น พบว่าชาวบ้านตำบลบางโพธิ์มีความเห็นตรงกันคือ ตำบลบางโพธิ์มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ทั้ง กล้วยสองน้ำทะเล ป่าชุมชน คลอง และทะเล ซึ่งปัจจุบันได้มี การใช้วัตถุดิบที่มีอยู่มาสร้างเป็นอาชีพหลัก หรือ

อาชีพเสริมอยู่แล้ว แต่ตำบลบางโพธิ์ยังขาดการแปรรูปอาหารที่มีวัตถุดิบที่เป็นพื้นถิ่นของบางโพธิ์ ที่เป็นรูปธรรม

2. กล้วยสองน้ำตำบลบางโพธิ์

2.1 ข้อมูลทั่วไปของกล้วยสองน้ำ

กล้วยสองน้ำ คือ กล้วยน้ำว้าชนิดหนึ่ง เป็นกล้วยที่เกิดขึ้นจากน้ำกร่อยและน้ำจืด ซึ่งก็คือกล้วยพันธุ์หนึ่ง พัฒนามาจากลูกผสมระหว่างกล้วยปากกับกล้วยตานี บริโภคกันอย่างแพร่หลาย ปลุกง่าย รสชาติดี สำหรับกล้วยน้ำว้าแบ่งออกเป็น 3 ชนิด ตามสีของเนื้อ คือ น้ำว้าแดง น้ำว้าขาว และน้ำว้าเหลือง คนไทยรับประทานกล้วยน้ำว้าทั้งผลสด ต้ม ปิ้ง และนำมาประกอบอาหาร นอกจากนี้ยังมีกล้วยน้ำว้าดำ ซึ่งเปลือกมีสีครั่งปนดำ แต่เนื้อมีสีขาว รสชาติอร่อยคล้ายกล้วยน้ำว้าขาว สำหรับกล้วยดิบเหมาะที่จะรับประทานผลสด เพราะเมื่อนำไปย่าง หรือต้มจะมีรสฝาด

ภาพที่ 2 : กล้วยน้ำว้า

ชื่ออื่น ๆ : กล้วยใต้ (เชียงใหม่ เชียงราย) กล้วยอ่อง (ชัยภูมิ) กล้วยตานี

ต้นกำเนิด : เอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ชื่อสามัญ : Banana, Cultivated banana

ชื่อวิทยาศาสตร์ : Musa ABB CV. Kluai “Namwa”

ชื่อวงศ์ : Musaceae

ชื่อภาษาอังกฤษ : Cultivated banana

2.2 ประโยชน์ของกล้วยสองน้ำ

1) รักษาโรคกระเพาะอาหารได้ เพราะในกล้วยน้ำว้ามีสารแทนนิน สามารถช่วยรักษาอาการท้องเสียแบบไม่รุนแรงได้ ทั้งยังช่วยแก้ท้องผูกได้ด้วย สำหรับผู้ที่เป็โรคกระเพาะหรือกระเพาะอักเสบ การรับประทานกล้วยบ่อย ๆ จะช่วยรักษาแผลในลำไส้เรื้อรัง เพราะกล้วยมีสภาพเป็นกลาง ทำให้ไม่ระคายเคืองในผนังลำไส้และกระเพาะอาหาร

- 2) ช่วยระงับกลิ่นปาก เพียงเรารับประทานกล้วยน้ำว้าหลังตื่นนอนทันที แล้วค่อยแปรงฟัน จะสามารถช่วยลดกลิ่นปากลงได้
- 3) ช่วยบรรเทาอาการเจ็บคอ ลองรับประทานกล้วยน้ำว้าวันละ 5 - 6 ผล จะช่วยให้อาการระคายเคืองคอลดน้อยลง
- 4) มีแคลเซียมสูง และจะดูดซึมเร็วมากขึ้นเมื่อถูกความร้อน การรับประทานกล้วยบวชชีและกล้วยปั่นจะได้ประโยชน์มากขึ้น
- 5) ช่วยควบคุมอุณหภูมิในร่างกายให้เป็นปกติ
- 6) ช่วยเพิ่มพลังให้แก่สมอง เพราะมีสารที่ทำให้เกิดสมาธิและตื่นตัวตลอดเวลา
- 7) มีสารต่อต้านอนุมูลอิสระ ช่วยชะลอความแก่ชรา คนที่รับประทานกล้วยน้ำว้าเป็นประจำจึงยังดูอ่อนกว่าวัย
- 8) ช่วยในการลดความอ้วน ช่วยปรับระดับน้ำตาลในเลือด ช่วยลดอาการอยากกินของจุบจิบลงได้
- 9) ช่วยลดอาการนอนไม่หลับ ลดอาการหงุดหงิดยามเช้า และช่วยลดอาการหงุดหงิดของผู้หญิงในช่วงมีประจำเดือน นอกจากนั้นยังช่วยรักษาโรคซึมเศร้า ความเครียดได้ด้วย เพราะกล้วยมีโปรตีนชนิดหนึ่งที่เรียกว่า ทริปโตเฟน (Tryptophan) ซึ่งช่วยในการผลิตสารเซโรโทนิน (Serotonin) หรือ ฮอรโมนแห่งความสุข จึงช่วยผ่อนคลายอารมณ์ได้ดี
- 10) ช่วยลดอาการเมาค้างได้ ช่วยชดเชยน้ำตาลที่ร่างกายขาดไปในขณะดื่มแอลกอฮอล์
- 11) ตัวช่วยสำคัญสำหรับผู้ที่ต้องการเลิกสูบบุหรี่ เพราะในกล้วยมีวิตามินเอ บี 6 บี 12 ซี โฟแทสเซียม และแมกนีเซียม ช่วยให้ร่างกายฟื้นตัวได้เร็วจากการเลิกนิโคติน
- 12) ช่วยรักษาอาการท้องผูก เพราะมีเส้นใยและกากอาหาร ช่วยให้ระบบขับถ่ายเป็นปกติ
- 13) ช่วยบรรเทาอาการริดสีดวงทวาร หรือในขณะขับถ่ายแล้วมีเลือดออกมา ช่วยลดอาการเสียดท้อง ลดกรดในกระเพาะ เมื่อรับประทานกล้วยจะทำให้รู้สึกดีขึ้น
- 14) ช่วยรักษาโรคโลหิตจาง เพราะในกล้วยมีธาตุเหล็กสูง จึงช่วยในการผลิตฮีโมโกลบินในเลือด เพื่อรักษาภาวะโลหิตจางหรือผู้ที่อยู่ในสภาวะขาดกำลัง
- 15) ช่วยรักษาโรคความดันโลหิตสูง หรือเส้นเลือดฝอยแตกได้ ช่วยลดโอกาสเสี่ยงของการเกิดเส้นโลหิตแตก

2.3 ปัญหาที่เกิดขึ้น

เนื่องจากสถานการณ์โรคระบาด Covid-19 ทำให้ไม่สามารถส่งออกผลผลิตได้จึงส่งผลทำให้ราคาของกล้วยสื่อน้ำมีราคาตกต่ำลง ชาวบ้านขาดรายได้หรือมีรายได้ลดลงไม่พอสำหรับการใช้จ่ายภายในครัวเรือน

3. รูปแบบการพัฒนาศักยภาพท้องถิ่นในการแปรรูปผลิตภัณฑ์และเพิ่มมูลค่ากล้วยสื่อน้ำ ตำบลบางโพธิ์ อำเภอมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทีมวิศวกรสังคมตำบลบางโพธิ์ได้เห็นถึงปัญหาราคาของกล้วยตกต่ำ ทำให้ทางวิศวกรสังคมตำบลบางโพธิ์ได้เสนอโครงการ การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการชุมชนในการแปรรูปผลผลิตและเพิ่มมูลค่ากล้วยสื่อน้ำตำบลบางโพธิ์ อำเภอมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างสัมมาชีพการทำกล้วยฉาบปรุงรส

3.1 วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างสัมมาชีพการทำกล้วยฉาบปรุงรสให้กับชาวบ้านในชุมชนบางโพธิ์

3.2 เป้าหมาย

1. เป้าหมายเชิงปริมาณ ผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 20 คน
2. เป้าหมายเชิงคุณภาพ ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถทำกล้วยฉาบปรุงรสได้

3.3 วิธีดำเนินงาน

- จัดเตรียมกิจกรรม
- สรรวจผู้ที่สนใจเข้าร่วมโครงการ
- เขียนโครงการ
- ติดต่อประสานงานพื้นที่ตำบลบางโพธิ์ เรื่องการขออนุญาตจัดกิจกรรม
- ขออนุมัติโครงการ
- แจ้งประชาสัมพันธ์โครงการ

3.4 ดำเนินกิจกรรม

- จัดกิจกรรมสร้างสัมมาชีพการทำกล้วยฉาบปรุงรส โดยเป็นการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างสัมมาชีพการทำกล้วยฉาบปรุงรสให้กับชาวบ้านในชุมชน ซึ่งวิทยากรเป็นผู้บรรยาย พร้อมกับการสาธิตการทำกล้วยฉาบปรุงรสให้กับชาวบ้านในชุมชน โดยมีรายละเอียดการทำ ดังภาพ

BANG PHO BANANA CHIPS

กล้วยฉาบบางโพธิ์

กล้วยฉาบบางโพธิ์

ส่วนผสม กล้วยฉาบอบเนย

กล้วยน้ำว้าดิบ	1 หวี
น้ำมันใส	(สำหรับแช่กล้วย)
น้ำมันพืช	(สำหรับทอด)
น้ำเปล่า	5 ช้อนโต๊ะ
น้ำตาลทราย	1 กล้วย
เนยสดเค็ม	1 ช้อนโต๊ะ

วิธีทำกล้วยฉาบอบเนย

1. ปอกเปลือกกล้วยแล้วฝานตามความยาว นำไปแช่น้ำมันใส ประมาณ 15 นาที เพื่อให้ยางกล้วยออกมา
2. ตั้งกระทะใช้ไฟปานกลาง ใส่ น้ำมันพืชลงไปกะพอให้ท่วมกล้วย ใส่ กล้วยลงไปทอดจนสุกเหลืองกรอบ ตักขึ้นสะเด็ดน้ำมันและพักบนตะแกรง
3. ใส่น้ำกับน้ำตาลทรายลงในกระทะ เคี่ยวจนน้ำตาลละลายและเหนียวขึ้น ใส่ เนยเค็มลงไป คนให้เข้ากัน ปรับไฟให้อ่อนสุด เทกล้วยทอดกรอบลงไป คลุกจนเข้ากัน ปิดไฟ พักไว้จนเย็นนำใส่ ภาชนะปิดอย่าให้อากาศเข้า

วิสาหกิจสังคมบางโพธิ์ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ภาพที่ 3 : รายละเอียดการทำกล้วยฉาบปรุงรส

3.5 ประเมินผลโครงการ

- ทำแบบประเมินผลโครงการ
- สรุปโครงการ

สรุป

ตำบลบางโพธิ์ มีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์และทุนทางสังคมที่หลากหลายในท้องถิ่น เช่น กล้วยสองน้ำ ทะเล ป่าชุมชน คลอง และทะเล แต่ยังชุมชนยังดิ้นรนในท้องถิ่นเพื่อให้สร้างมูลค่าเพิ่มยังไม่ได้ ดังนั้น ทีมวิศวะสังคมตำบลบางโพธิ์และชุมชนได้ระดมความคิดเห็น เพื่อดึงทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน โดยได้ห้ยกปัญหาาราคาของกล้วยตกต่ำ เพื่อที่จะพัฒนาในการแปรรูปผลผลิตและเพิ่มมูลค่ากล้วยสองน้ำตำบลบางโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ โดยการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างสัมมาชีพการทำกล้วยฉาบปรุงรสและส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์นี้เป็นสินค้าส่งออกของชุมชนต่อไปในอนาคต

องค์ความรู้ใหม่

ตำบลบางโพธิ์เป็นตำบลที่มีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ เช่น กล้วยสองน้ำ ทะเล ป่าชุมชน คลอง และทะเล ซึ่งปัจจุบันได้มีการใช้วัตถุดิบที่มีอยู่มาสร้างเป็นอาชีพหลัก หรืออาชีพเสริมอยู่แล้ว แต่ตำบลบางโพธิ์ยังขาดการแปรรูปอาหารที่มีวัตถุดิบที่เป็นพื้นถิ่นของบางโพธิ์ที่เป็นรูปธรรม ดังนั้นทางวิศวกรสังคมจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการแปรรูปและเพิ่มมูลค่าให้กับชาวบ้านในชุมชน โดยได้มีแนวคิดที่จะพัฒนากล้วยสองน้ำที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งการเพิ่มมูลค่าที่ทางวิศวกรสังคมได้คิดไว้ คือ การเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าโดยการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างสัมมาชีพการทำกล้วยฉาบปรุงรสและส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์นี้เป็นสินค้าส่งออกของชุมชนต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

กองแผนและงบประมาณอบจ.สุราษฎร์ธานี. ยุทธศาสตร์การพัฒนาและกรอบการประสาน

แผนพัฒนาท้องถิ่นของ อบท.ในเขตจังหวัด สุราษฎร์ธานี (พ.ศ. 2559 – 2563)

[ออนไลน์]. 2563. แหล่งที่มา : <http://www.suratpao.go.th/planning/>

[service/?cate=2&keyword](http://www.suratpao.go.th/planning/service/?cate=2&keyword) [14 กรกฎาคม 2562]

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ยุทธศาสตร์ชาติ [ออนไลน์]. 2561,

แหล่งที่มา : <https://www.nesdc.go.th/download>

document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf [14 กรกฎาคม 2562]

Puechkaset. กล้วยน้ำว่า สรรพคุณ และการปลูกกล้วยน้ำว่า [ออนไลน์]. 2014, แหล่งที่มา :

<https://puechkaset.com/กล้วยน้ำว่า> [14 กรกฎาคม 2562]

การพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชนอย่างเข้มแข็ง กรณีศึกษา
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำผึ้ง ตำบลบางไทร อำเภอเมือง
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Strong development of one Tambon One Product to a community
enterprise A case study of the community enterprise group for
processing honey products at Bangsai Subdistrict, Mueang District,
Suratthani Province

วิภาพร ศรีชวาน, อัญญารัตน์ นิมกาญจนา, อัญชลิตา เพียรจัด,
ธนิสรา ไชยสาละ, กัญญาวีร์ ขุนเนียม¹

Wipaporn Sreekhan, Tumyarat Nimkanjana, Anchalisa Pianjad,
Tanitsara Chaisalee, Kanyawee Khoonniam

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์การพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชนอย่างเข้มแข็งกรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจาก ตำบลบางไทร อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิเคราะห์วิสาหกิจชุมชนมีการต้องการพัฒนาสินค้า บรรจุภัณฑ์และป้ายฉลากทั้งด้านคุณภาพ รสชาติ ความสะอาดปลอดภัย และความสะดวก รวมไปถึงด้านภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ จึงวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาสินค้าที่อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสนับสนุนทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนโดยใช้ให้เกิดประโยชน์ชุมชนท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้ทีมวิศวกรสังคมประจำตำบลบางไทรคิดค้นและออกแบบร่วมกับชุมชนในการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชนอย่างเข้มแข็งในรูปแบบการแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำผึ้ง เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ ในชุมชนและตอบสนองความต้องการของตลาด

คำสำคัญ วิสาหกิจชุมชน; การพัฒนาสินค้า; แปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำผึ้ง

¹ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี; Suratthani Rajabhat University
Corresponding Author, E-mail: Tunyarat.Nim@u2t.ac.th

Abstract

This article aims to develop one Tambon One Product product into a strong community enterprise, a case study of honey product processing community enterprise group from Bang Sai Sub-district, Mueang District, Surat Thani Province. The results of the analysis of community enterprises have a need for product development. Packaging and labeling in terms of quality, taste, cleanliness, safety and convenience, as well as product image. Therefore, most community enterprises want to develop products that conserve local wisdom. and supporting the natural resources that exist in the community by using them for the benefit of the local community For this reason, a team of social engineers in Bang Sai sub-district invents and designs together with the community to develop One Tambon One Product for a strong community enterprise in the form of honey product processing. to upgrade the product in the community and meet the needs of the market.

Keywords: community enterprise; product development; Processing honey products

บทนำ

ในการพัฒนาอุตสาหกรรมนั้น จำเป็นต้องผลักดันให้ภาคการผลิตมีความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน ซึ่งการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับศักยภาพพื้นฐานของประเทศ โดยการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรม มาประยุกต์ใช้ จะก่อให้เกิดการเพิ่มผลิตภาพมูลค่า และมาตรฐาน รวมถึงพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการให้มีความเข้มแข็ง และแข่งขันได้ในเวทีโลก ซึ่งสามารถทำได้โดย การพัฒนาปัจจัยสนับสนุน ทั้งในด้านกฎหมายและกฎระเบียบ การอำนวยความสะดวกในการประกอบกิจการ การรวมกลุ่มคลัสเตอร์ และการบูรณาการนโยบาย/แผนงานกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จะเอื้อให้เกิดการลงทุนและลดอุปสรรคในธุรกิจอุตสาหกรรม นอกจากนี้การส่งเสริมสถานประกอบการที่เป็นมิตรต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม จะอาศัยการกำกับดูแลอย่างทั่วถึง การถ่ายทอดองค์ความรู้และการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม ของภาคประชาชนเป็นกลไกในการขับเคลื่อน อย่างไรก็ตามสิ่งที่ขาดไม่ได้ คือ การพัฒนาองค์กรและบุคลากรของกระทรวงอุตสาหกรรมให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการอย่างต่อเนื่อง (ยุทธศาสตร์กระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. 2560-2564)

ปัจจุบันทั้งธุรกิจและผู้บริโภคต่างตื่นตัวต่อความสำคัญของคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และการให้บริการ ผู้ประกอบการต้องทำความเข้าใจว่าผลิตภัณฑ์ไม่ใช่เพียงวัตถุที่มีตัวตนจับต้องได้ เท่านั้น สิ่งที่เสนอขายสู่ตลาดเพื่อความสนใจ การจัดหา การใช้หรือการบริโภคที่สามารถทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ ประกอบด้วยสิ่งที่สัมผัสได้และสัมผัส ไม่ได้ เช่น บรรจุภัณฑ์ สี ราคา คุณภาพ ตราสินค้า บริการและชื่อเสียงของผู้ขาย ผลิตภัณฑ์อาจจะ เป็นสินค้า บริการ สถานที่ บุคคล หรือความคิด ผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายอาจจะมีตัวตนหรือไม่มีตัวตน ก็ได้ ผลิตภัณฑ์ต้องมีรรถประโยชน์ (Utility) มีคุณค่า (Value) ในสายตาของลูกค้า การกำหนดกลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ต้องพยายามคำนึงถึงความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ (Product Differentiation) หรือความแตกต่างทางการแข่งขัน องค์ประกอบหรือคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2546, หน้า 203)

จากความสำคัญของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับคุณค่าในสายตาของผู้บริโภค ความทันสมัย และปัญหาที่เกิดจากการแข่งขัน ประกอบกับการศึกษาความต้องการของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ ตำบลบางไทร อำเภอมะนัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า วิสาหกิจชุมชนควรพัฒนาสินค้า บรรจุภัณฑ์และป้ายฉลากทั้งด้านคุณภาพ รสชาติ ความสะอาดปลอดภัย และความสะอาด รวมไปถึงด้านภาพลักษณ์ ของผลิตภัณฑ์ โดยคนในชุมชนส่วนใหญ่ต้องการให้วิสาหกิจชุมชนพัฒนาสินค้าที่อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสนับสนุนทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนโดยใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งน้ำผึ้งจากนั้นมีความสำคัญในการดำรงชีวิตในเรื่องการบริโภคและการสร้างอาชีพเพิ่มรายได้ในชีวิตประจำวันแต่น้ำผึ้งจากนั้นประสบปัญหาคือกระบวนการผลิตน้ำผึ้งจากคือ การเก็บรักษาของน้ำผึ้งเมื่อเก็บรักษาในอุณหภูมิห้องทั่วไปนั้นสามารถเก็บได้เพียง 5- 10 และน้ำผึ้งจากมีรสชาติที่เปลี่ยนจากเดิมคือมีรสชาติเปรี้ยวและขมมีลักษณะเกิดฟองก่อตัวเป็นแก๊ส

ดังนั้น บทความนี้ผู้เขียนได้นำเสนอแนวคิดแนวคิด เศรษฐกิจสร้างสรรค์ และเพื่อการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชนอย่างเข้มแข็งกรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจาก ตำบลบางไทร อำเภอมะนัง จังหวัดสุราษฎร์ธานีทั้งนี้ คณะผู้ร่วมโครงการมีความหวังว่า บทความนี้อาจเป็นหนึ่งช่องทางที่สามารถจุดประกายการพัฒนาและยกระดับผลผลิตผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจาก เพื่อสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าเพิ่มจนสามารถพึ่งพาตนเองได้ต่อไปอนาคต

เนื้อเรื่อง

1. วรรณกรรม แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม

คิดแบบนวัตกรรมคือ คิดแตกต่างหรือคิดนอกกรอบเดิมๆ จะคิดสร้างสรรค์และทำต่าง สร้างความแตกต่าง อันนำไปสู่ความคิดในการสร้างผลิตภัณฑ์ บริการ กระบวนการ และธุรกิจใหม่ๆ ที่มีประโยชน์ นวัตกรรมต้องมีความเชี่ยวชาญเฉพาะใน 5 ทักษะ คือ การเชื่อมโยงความคิด ตั้งคำถาม สังเกต ปฏิสัมพันธ์ และทดลอง อันเป็นกุญแจสำคัญในการเกิดความคิดใหม่ๆ

ดังนั้น การคิดแบบนวัตกรรมนั้นจะรู้จักการสังเกตสิ่งแวดล้อมรอบข้างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและรู้การตั้งคำถามให้เยอะเพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเชิงลึกในการปฏิบัติงานเชิงพื้นที่เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่ลึกและได้ประเด็นที่ครบถ้วน เพื่อมีเป้าหมายในการแก้ปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำในการใช้ชีวิตในสังคม และเป็นปัจจัยสำคัญเกี่ยวกับการนำมาพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและพัฒนาตัวผลิตภัณฑ์สินค้าในชุมชน เพื่อยกระดับให้สินค้าเป็นที่น่าสนใจของกลุ่มผู้บริโภค

แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน

เศรษฐกิจชุมชน หมายถึง กิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการผลิตการบริการ การจำหน่ายจ่ายแจกที่คนในท้องถิ่นชุมชนได้มีส่วนร่วมคิดร่วมทำร่วมรับประโยชน์ของประชาชน และร่วมกันเป็นเจ้าของ เศรษฐกิจชุมชนมีรากฐานมาจากศักยภาพของชุมชน ภูมิปัญญาของชุมชน หรือทุนในชุมชน อาทิ วัฒนธรรม ประเพณี สภาพภูมิประเทศ ความหลากหลายทางทรัพยากรที่มีอยู่ เศรษฐกิจชุมชนมีลักษณะสำคัญคือ ครอบคลุมเป็นหน่วยการผลิต แรงงานของสมาชิกในครอบครัวยุคเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการอยู่รอดของครอบครัวต่อความพอเพียง และต่อความสามารถในการพึ่งตนเอง ตามแนวคิดเศรษฐกิจชุมชน ชุมชนเป็นตัวของตัวเอง มีพลวัต และสามารถที่จะอยู่รอดด้วยตัวเองได้ พัฒนาเคียงคู่ไปกับพัฒนาการของระบบทุนนิยม

ดังนั้น ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนนั้น จะต้องเน้นคนในชุมชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันที่สำคัญนั้นจะต้องสร้างคุณค่าของสิ่งของหรือสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนให้คนในชุมชนตระหนักและเห็นความสำคัญ เพื่อเป็นแรงดึงดูดให้คนในชุมชนในการสร้างอาชีพและรายได้ จากสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนโดยสิ่งของที่มีในชุมชนนั้นสามารถเพิ่มมูลค่า

แนวคิดเกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์

เนื่องจากในปัจจุบันผู้บริโภคมีทางเลือกมากขึ้น ซึ่งมีอีกสิ่งหนึ่งที่เมื่อก่อนอาจเล่นบทเป็นแค่ตัวประกอบเท่านั้น แต่ปัจจุบันก้าวขึ้นมามีความสำคัญไม่แพ้กันเลยทีเดียว ที่จะมีส่วนช่วยทั้งถึงผู้บริโภคกลุ่มใหม่ๆ เข้ามารวมถึงรักษาผู้บริโภครายเดิมให้อยู่ไปนานๆ ก็คือ เรื่องของการสร้าง

มูลค่าเพิ่ม โดยในอดีตนั้นหากผลิตภัณฑ์หรือบริการหนึ่ง จะประสบความสำเร็จได้ในท้องตลาดสิ่งที่สำคัญที่สุดก็จะเป็นตัวผลิตภัณฑ์ หรือบริการหลักนั่นเองที่ต้องมีคุณภาพที่เยี่ยมยอดกว่าคู่แข่ง และสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดีกว่า อย่างไรก็ตามในปัจจุบันจะพบว่าบ่อยครั้งคุณภาพของผลิตภัณฑ์ หรือบริการหลักอาจจะยังเป็นเรื่องสำคัญมาก แต่อีกสิ่งหนึ่งที่ก้าวขึ้นมาเป็นส่วนสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ ก็คือเรื่องของ “มูลค่าเพิ่ม” ที่ติดมากับตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการหลักนั้นๆ ในบางกรณีส่วนของมูลค่าเพิ่มก็จะเป็นตัวดึงดูดผู้บริโภคให้หันมามองหรือตัดสินใจที่จะซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการหลักดังนั้นธุรกิจในปัจจุบันเราจะเห็นว่าไม่ใช่เป็นการขายเพียงตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการหลักอย่างเดียว แต่จะต้องมีส่วนเพิ่มมูลค่าที่จะทำให้ผู้บริโภครู้สึกได้ประโยชน์มากขึ้นด้วย (พูนลาภ ทิพชาติโยธิน, 2553, หน้า 87-88)

แนวคิดเกี่ยวกับโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

“หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เป็นแนวคิดที่เน้นกระบวนการสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ ในแต่ละหมู่บ้าน ชุมชนหรือ ตำบล เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้แต่ละชุมชนได้นำทรัพยากรภูมิปัญญาในท้องถิ่นมา พัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และบริการคุณภาพที่มีจุดเด่นและมูลค่าเพิ่มเป็นที่เป็นที่ต้องการของตลาด สอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่น โดยยึดหลักการพึ่งตนเองของชุมชน และรัฐพร้อมที่จะช่วยเหลือในด้านความรู้สมัยใหม่และการบริหารจัดการ เชื่อมโยงสินค้าชุมชนสู่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ

นอกจากนี้ ยังเป็นแนวคิดที่ต้องการให้แต่ละท้องถิ่นมีผลิตภัณฑ์หลักอย่างน้อย 1 ประเภทที่ใช้วัตถุดิบทรัพยากรของท้องถิ่น ลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นไปสู่เมืองใหญ่ เป็นการสร้างเศรษฐกิจชุมชนที่สอดคล้องกับการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ส่งเสริมกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนที่เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ การดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องนั้น เป็นกลยุทธ์การพัฒนาที่ต้องอาศัยหมู่บ้านเป็นหน่วยการพัฒนาเบื้องต้น

ผลิตภัณฑ์ ไม่ได้หมายถึงตัวสินค้าอย่างเดียว แต่เป็นกระบวนการทางความคิดรวมถึงการบริการดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม การรักษาภูมิปัญญาไทย การท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรมประเพณี การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์คุณภาพที่มีเอกลักษณ์ มีจุดเด่น จุดขาย ที่รู้จักกันแพร่หลายทั้งในและต่างประเทศ หลักการพื้นฐาน

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล (Local yet Global) ผลิตสินค้าและบริการที่ใช้ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

2. พึ่งตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์ (Self – Reliance – Creativity) สร้างกิจกรรมที่อาศัยศักยภาพของท้องถิ่น คิดค้นพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้สิ่งที่ดีที่สุด เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน ไม่ซ้ำแบบกันและเป็นที่ยอมรับทั่วไป

3. การสร้างทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) สร้างบุคลากรที่มีความคิดกว้างไกลมีความรู้ ทักษะ ความสามารถในการผลิตและบริการมีจิตวิญญาณแห่งการสร้างสรรค

2. กระบวนการถอดบทเรียน เพื่อการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชนอย่างเข้มแข็ง กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำผึ้ง ตำบลบางไทร อำเภอมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โครงการการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชนอย่างเข้มแข็ง กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจาก เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ในชุมชนและตอบสนองความต้องการของตลาด มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้นและเป็นสินค้าที่มีประสิทธิภาพ และสร้างองค์ความรู้ทางด้านการผลิตและการตลาดที่สามารถทำการผลิตได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จำเป็นต้องสนับสนุนความรู้บูรณาการในส่วนที่เกี่ยวข้อง มีเครือข่ายเพื่อพัฒนาผลผลิตเพิ่มประสิทธิภาพ ตลอดจนการตลาดให้ชัดเจน โดยมีกระบวนการทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการที่ 1 เป็นกระบวนการประเมินโครงการในตำบลบางไทร อำเภอมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อวางแผนการดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชนอย่างเข้มแข็ง กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจาก ตำบลบางไทร อำเภอมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

กระบวนการที่ 2 เป็นกระบวนการจำแนกเพื่อพัฒนาตามโครงการต่างๆ โครงการ ตามคุณสมบัติและวัตถุประสงค์ของการพัฒนา จัดการฝึกอบรม และดำเนินกิจกรรมตามโครงการ

กระบวนการที่ 3 เป็นกระบวนการถอดบทเรียน เพื่อเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนในชุมชนท่านอื่น จัดเก็บข้อมูล และรายงานผลการดำเนินการ พื้นที่ และกลุ่มเป้าหมายในการปฏิบัติงาน

ตำบลบางไทร อำเภอมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม รวมทั้งคนในชุมชนมีความรู้ในด้านผลิตภัณฑ์ที่ทำจากต้นจากเป็นอย่างดีเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่และสืบทอดกันมาจนถึงมีการจัดตั้งผลิตภัณฑ์

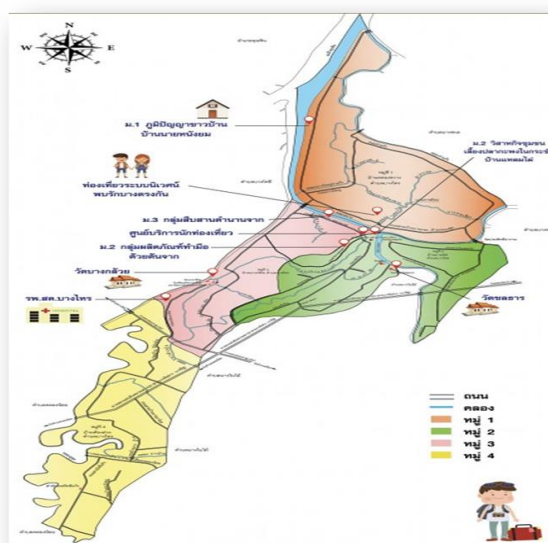
กลุ่มเป้าหมายในการจัดตั้งโครงการในครั้งนี้คือ ผู้ประกอบการที่ผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจาก เพื่อการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชนอย่างเข้มแข็ง กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจาก ตำบลบางไทร อำเภอมะนัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งนี้ คณะผู้ร่วมโครงการมีความหวังว่า บทความนี้อาจเป็นหนึ่งช่องทางที่สามารถจุดประกายการพัฒนาและยกระดับผลผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจาก เพื่อสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าเพิ่มจนสามารถพึ่งพาตนเองได้ต่อไปอนาคต

3. ยุทธศาสตร์การส่งเสริม

การยกระดับการผลิตภัณฑ์สินค้าน้ำผึ้งจาก เข้าสู่ระบบมาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดและการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจากให้ได้คุณภาพมาตรฐานและมีความปลอดภัยและการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ และขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจากอย่างจริงจัง เสริมสร้างขีดความสามารถการผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจาก โดยส่งเสริมให้กลุ่มครัวเรือนมีอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่และความต้องการของตลาด (Zoning) และเพื่อต่อยอดองค์ความรู้และพัฒนาให้ผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจาก มีมูลค่าสูงเพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มครัวเรือนที่ผลิตน้ำผึ้งจาก ส่งเสริมและเร่งขยายผลแนวความคิดการทำ การทำผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจาก ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยส่งเสริมให้กลุ่มครัวเรือนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการส่งเสริมขยายผลและพัฒนการผลิตน้ำผึ้งจากให้ยั่งยืน และเพื่อให้ผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจากเป็นที่ยอมรับของทุกคน

2.4 บริบทตำบลบางไทร

ตำบลบางไทรเป็นตำบลที่อยู่ในอำเภอมะนัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งตำบลบางไทรนั้นประกอบด้วยทั้งหมด 4 หมู่บ้าน หมู่ที่ 1 บ้านคลองขวาง หมู่ที่ 2 บ้านบางเบ็ด หมู่ที่ 3 บ้านบางกล้วย และหมู่ที่ 4 บ้านท้องถุ้ง มีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญตามแผนที่

ลักษณะของดิน โดยทั่วไปของตำบลบางไทร เป็นดินร่วนปนทราย มีน้ำท่วมขังเหมาะแก่การปลูกพืชชายเลน เช่น โดยมีการปลูกมะพร้าว ปาล์ม ต้นจาก สวนผลไม้กระถ่อนและฝรั่ง เป็นบางส่วน

ลักษณะของแหล่งน้ำ ส่วนใหญ่เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ ประกอบด้วย คลอง บาง ที่สำคัญจำนวน 20 สาย ได้แก่ คลองขวาง คลองบางใหญ่-จำแก้ว คลองจำแก้ว บางยายเขียว บายตาเขียน บางตรงกัน บางท้องหาก บางตุ้ม คลองบางแหงแตก คลองบางใบไม้ คลองบางเบ็ด คลองบางไทร เล็กบางยาง คลองบางกล้วยเล็ก คลองบางกล้วยใหญ่ คลองบางผี คลองบางกราย คลองบางบ้าน คลองท้องถ่วง และคลองดอนตะโก

ลักษณะของป่าไม้ มีลักษณะเป็นป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ ประกอบด้วย ไม้โกงกาง ไม้ลำพู และป่าจาก เป็นต้น

ตำบลบางไทรมีผลิตภัณฑ์ที่สามารถพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ได้คือ ผลิตภัณฑ์น้ำฝักที่ได้จากต้นจาก โดยมาการผลิตที่หมู่ที่ 1 บ้านคลองขวาง บ้านนายนิยม พินเขต ซึ่งการผลิตโดยภูมิปัญญาชาวบ้านในการนำฝักจาก ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นและยังสามารถสร้างรายได้ในการหาเลี้ยงชีพ เนื่องจากบริเวณหมู่ที่ 1 ติดกับแม่น้ำหลายสาย จึงทำให้มีต้นจากขึ้นเป็นจำนวนมาก ทางชาวบ้านจึงเล็งเห็นประโยชน์ในการนำมาประกอบอาชีพ

5. รูปแบบการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชนอย่างเข้มแข็ง กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำฝักจาก ตำบลบางไทร อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ในตำบลบางไทร อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีทรัพยากรธรรมชาติ คือ ต้นจาก มีการนำมาแปรรูปเป็นน้ำฝักจาก เป็นการสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือน

● น้ำฝักจาก

การทำน้ำฝักจากจากต้นจาก เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน ในการถนอมอาหาร และเทคนิคในการเอาน้ำตาลออกจากต้น สามารถนำมารับประทานกับขนมจิ้ง ขายขวดละ 80 บาท โดยมีกระบวนการทำน้ำฝักจาก คือ

1. กระตุ้นวงจาก เข้า-เย็น เป็นเวลา 15 วัน
2. ตัดทะลายจากทิ้ง
3. ปาดวงจาก 2-3 ครั้ง
4. นำกระบอกไม้ไผ่มารับน้ำตาลจาก

5. เมื่อครบระยะเวลาที่กำหนดแล้วสามารถลงมือเก็บน้ำตาลได้ ระยะเวลาในการเก็บแขวนกระบอกไม้ไผ่ในตอนเช้า – ตอนเย็นสามารถเก็บ
6. นำน้ำตาลที่ได้เทลงกระทะ
7. เคี่ยวน้ำตาลจากจนกว่าจะเป็นน้ำผึ้ง ใช้ไฟระดับ ประมาณ 2 ชั่วโมง
8. หลังจากเคี่ยวน้ำผึ้งเสร็จแล้วเทน้ำผึ้งทิ้งไว้ให้เย็น
9. นำน้ำผึ้งบรรจุใส่ลงในขวด 1 กระทะสามารถบรรจุได้ประมาณ 3-4ขวด
10. นำออกจำหน่ายให้กับกลุ่มแม่ค้าในชุมชน และผู้สนใจ

● รายละเอียดของผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจาก

น้ำผึ้งจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำขึ้นจากต้นจาก ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีอยู่แล้วในพื้นที่ของตำบลบางไทร จึงทำให้เกิดความคิดการนำทรัพยากรในตำบลมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของตำบลบางไทร โดยได้สืบเนื่องมาจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตกันในตำบลจึงไม่เป็นที่รู้จักของกลุ่มคนทั่วไป โดยมีวิธีการทำน้ำส้มจากที่มีวิธีการทำที่ง่ายไม่ซับซ้อน จึงทำให้การผลิตน้ำส้มจากเป็นอาชีพอีกอาชีพหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในตำบลบางไทร แต่การผลิตน้ำผึ้งจากยังมีอุปสรรคอีกหลายอย่าง เนื่องจากตัวรูปแบบผลิตภัณฑ์ของน้ำผึ้งจาก ยังไม่มีความโดดเด่นและน่าดึงดูดความสนใจจากผู้บริโภคเท่าไรนัก น้ำผึ้งจากจึงเป็นผลิตภัณฑ์ที่รู้จักกันเฉพาะคนใน

ตำบลบางไทรและตำบลละแวกใกล้เคียงเท่านั้น จึงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการค้าขายของคนในตำบล เพราะฉะนั้นเราจึงต้องการที่จะมุ่งเน้นช่วยส่งเสริมผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจากโดยช่วยออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้แก่ตำบล เพื่อช่วยให้ผลิตภัณฑ์มีความโดดเด่นและเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

- การแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่ม (บรรจุภัณฑ์)

สรุป

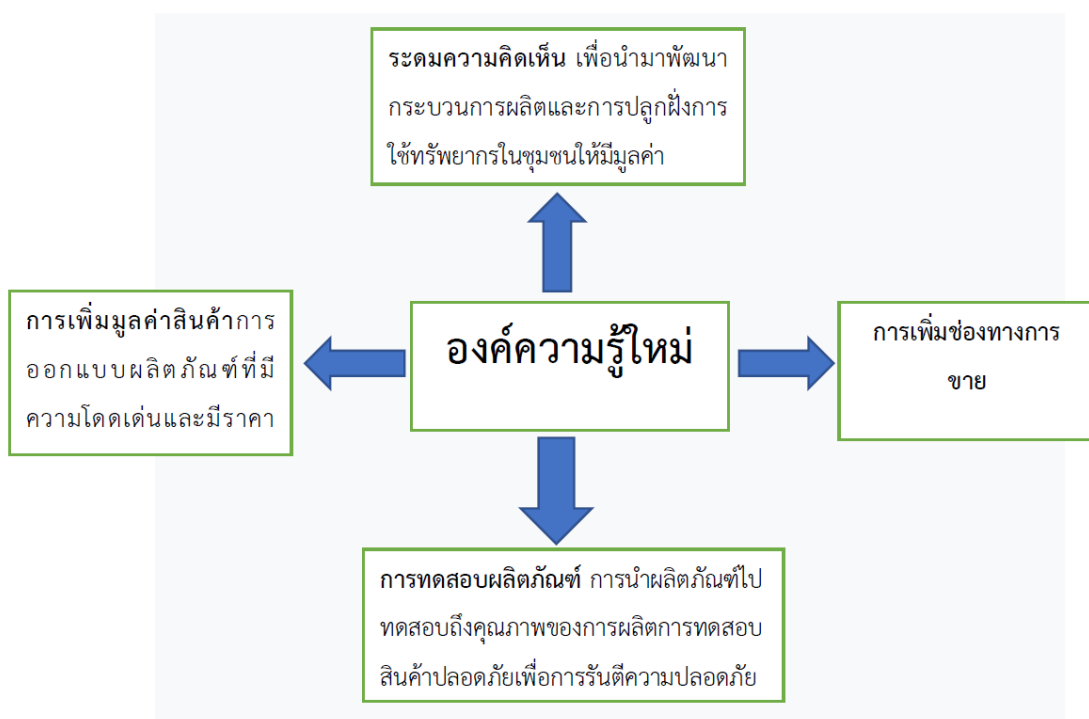
จากการศึกษาพบว่า กระบวนการผลิตน้ำผึ้งจากนั้นมีความกระบวนที่ไม่ซับซ้อน และเป็นกระบวนการที่ทุกคนในตำบลสามารถผลิตได้เองและเรียนรู้ศึกษากระบวนการการผลิตได้ง่าย แต่ปัจจุบันนั้นต้นจากที่มีอยู่ในชุมชนนั้น จะมีทั้งต้นจากที่ขึ้นเองตามธรรมชาติและเกิดจากการปลูกเป็นจำนวนมาก แต่เมื่อเทียบกับการผลิตน้ำผึ้งจากเพื่อเป็นรายได้นั้นมีจำนวนน้อยมากและการให้ความสนใจของประชาชนในพื้นที่ ก็มีความสนใจจำนวนน้อยมากเพราะโดยส่วนใหญ่ประชาชนในพื้นที่ตำบลบางไทร ประกอบอาชีพการทำประมงพื้นบ้านและเกษตรกรรม และมีอีกหนึ่งประเด็นของการผลิตน้ำผึ้งจากคือ การเก็บรักษาของผลิตภัณฑ์ซึ่งผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจากนั้น จะมีอายุการเก็บที่สั้นเมื่อมีการเก็บไว้ในอุณหภูมิห้องโดยทั่วไปและมีรสชาติเปลี่ยนไปจากเดิมคือ มีรสชาติที่เปรี้ยวและอีกประเด็นสำคัญคือ การระบิดของขวดน้ำผึ้งจากที่มีการเก็บรักษา

อีกประเด็นสำคัญคือ การถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำน้ำผึ้งจากจากการศึกษาและลงพื้นที่เก็บข้อมูลนั้น ทำให้ทราบว่าภูมิปัญญาชนิดนี้ไม่มีการสืบทอดหรือรับช่วงการทำต่อ และประเด็นที่สำคัญอีกประเด็นคือ การขายผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจากนั้นปัจจุบันยังมีการขายที่แบบการขายปลีกและส่งตามบ้านโดยทั่วไปแต่ยังไม่มีมีการขายแบบช่องทางอื่นและเนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของ

เชื้อไวรัสโคโรน่านั้นทำให้เกิดผลกระทบต่อกลุ่มที่ผลิตน้ำผึ้งจาก ทำให้ไม่สามารถขายออกไปสู่ตลาดผู้บริโภคได้

องค์ความรู้ใหม่

คณะทีมวิศวกรสังคมประจำตำบลไทร ได้รับโจทย์ในการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชนอย่างเข้มแข็ง วิสาหกิจชุมชนมีความประสงค์ต้องการแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำผึ้ง โดยการพัฒนาสินค้า บรรจุภัณฑ์ และป้ายฉลากทั้งด้านคุณภาพ เพื่อให้บุคคลทั่วไปได้รู้จักผลิตภัณฑ์ในชุมชน จึงได้คิดค้นและออกแบบร่วมกับชุมชนในการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชนอย่างเข้มแข็งในรูปแบบการแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำผึ้ง เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ ในชุมชนและตอบสนองความต้องการของตลาด โดยคณะทีมงานจึงนำเสนอองค์ความรู้ในรูปแบบแผนภูมิ ดังนี้

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2560). วิสาหกิจชุมชน. สืบค้นจาก

<http://www.sceb.doae.go.th/Ssceb2.htm> [14 มีนาคม 2562]

ยุทธศาสตร์กระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. 2560-2564. สืบค้นจาก

<https://www.sme.go.th/upload> [14 มีนาคม 2562]

วีณาพร ลำอาจศรี. (2560). การจัดการความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม. สืบค้นจาก

<https://weenaporn59.wordpress.com/category/> [14 มีนาคม 2562]

Sukhothai Thammathirat. (2555). แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน. สืบค้นจาก

<https://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sec/Alternative>. [14 มีนาคม 2562]